

ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
Τριμηνιαίο όργανο
της Αδελφότητας
Αγναντιτών

Γραφεία: Σοφοκλέους 33 - 5ος όροφος - Τ.Κ. 10552 - Τηλ. - Fax: 210-3313.067 - Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2016, Αρ. Φύλλου 195 • www.agnanta.com.gr

Αντίστροφη - πρόταση Κοιτάζω μπροστά

Τη Φεβρουαρίου του 2015 το πρωί της Κυριακής το μονότοξο γεφύρι της Πλάκας γκρεμίστηκε από τα πολλά νερά του ποταμού λόγω βροχοπτώσεων ημερών και το κυριότερο λόγω αδιαφορίας των υπευθύνων για τη συντήρησή του και αποκατάστασή αρκετών ρωγμών που είχαν παρουσιασθεί προ δεκαετίας.

Πρώτες μέρες του θλιβερού συμβάντος όλοι σπεύδουν να συμπαρασταθούν για την εκ νέου κατασκευή του γκρεμισμένου γιγάντα.

Πολλοί προσφέρουν ιδέες, χρήματα και άλλοι συντονισμό για την κατασκευή του έργου. Ενθουσιασμένοι όλοι πιστεύουν ότι το έργο θα αρχίσει κι' αν είναι δυνατόν μέσα σε χρόνο μηδέν ούτως ώστε να ξαναγίνει το μονότοξο γεφύρι της Πλάκας το μοναδικό στα βάλκάνια.

Γίνονται εργασίες το καλοκαίρι ερευνώντας γεωλογικά την περιοχή και καταφθάνουν καθηγητές του Ε.Μ.Π., υπουργοί, υπεύθυνοι φορείς, περιφέρειες.

Όλοι θεωρούν το έργο δύσκολο, αλλά με τα μέσα της σημερινής τεχνολογίας το θεωρούν μια εργασία ρουτίνας.

Το έργο είχε κατασκευασθεί το έτος 1866 και παρέμεινε εκεί ακλόνητο περίπου 150 χρόνια εξυπηρετώντας τους κατοίκους των Τζουμέρκων που είχαν αναλάβει την ευθύνη να συγκεντρώνουν τα χρήματα, την ξυλεία γενικά τα υλικά και την προσφορά σε εργατικό προσωπικό σύμφωνα με τον πληθυσμό του κάθε χωριού.

Να σημειωθεί ότι οι Μελισσοουργοί κατέβαλαν χρήματα. Η Πράμαντα χρήματα - μαστόρους. Η Αγναντα χρήματα, μαστόρους, ξυλεία και τα υπόλοιπα χωριά εργατικό προσωπικό. Πάνω από όλα τα χρήματα του Λούλη.

Αφού όλα αυτά συμβαίνουν γύρω μας αρχίζουν οι γκρίνιες και τα παρατάγους, ακούγεται ότι αποσύρουν πολλοί τη βοήθεια και την υπόσχεσή τους από το έργο και έτσι αρχίζει να ξεγυμνώνεται η αλήθεια άρα μια άλλη κατεύθυνση παίρνει η μέχρι τώρα εξέλιξη του έργου και βρισκόμαστε στο μηδέν.

Τι συμβαίνει τελικά; Μήπως κάποιοι γνωστοί άγνωστοι θέλουν να κωλυσιεργήσουν το έργο και το μυαλό μας φτάνει σε στημένα εμπόδια για να σχημα-

τίζονται επιτροπές - επιτροπών με σκοπό την εξαφάνιση των χρημάτων αν υπάρχουν βέβαια αυτά ακόμη.

Και αφού όλα αυτά συμβαίνουν και εφόσον η ζωή πάει μπροστά και κανείς δεν θέλει να γυρνάμε πίσω, κάνω την πρόταση η διάνοιξη του τούνελ να γίνει από την πρώτη στροφή, πάνω από τη γέφυρα, μέχρι το Καλέντζι, και η ανάπτυξη των Τζουμέρκων θα είναι γεγονός, αφού θα χρειάζονται μόνο 35' λεπτά για τα Γιάννενα.

Εάν όμως η περιφέρεια έχει διαφορετική γνώμη θα είναι μόνο και μόνο για την απομόνωση των Τζουμέρκων και την ευνοία της περιοχής Ζαγορίου - Μετσόβου.

Η Περιφέρεια θα πρέπει να λογοδοτήσει για τα χρήματα που ξοδεύτηκαν για τον εκτρωματικό δρόμο από Γιάννενα - Καλέντζι, που αρκέσθηκε στη διαπλάτυνση της παλιάς χάραξης, με αποτέλεσμα να τρέχει και στο τέλος να συναντάς μια στροφή φουρκέτα, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει άμεσα η ζωή

σου. Ας εξιλεωθεί τουλάχιστον γι' αυτό το έκτρωμα, με τη διάνοιξη του τούνελ που προαναφέραμε.

Ετσι τα Τζουμέρκα θα είναι 35 λεπτά από τα Γιάννενα και η ανάπτυξη στα χωριά θα έρθει μόνη της.

Το σωστό είναι τα μνημεία να διασώζονται και να διατηρούνται. Όμως, κάτω από τις παρούσες συνθήκες, είναι προτιμότερη η ανάπτυξη και η διατήρηση ζωής στα χωριά των Τζουμέρκων.

Το τούνελ είναι σίγουρο ότι θα βοηθήσει σ' αυτό, βγαίνοντας από την απομόνωση τα χωριά των Τζουμέρκων, έτσι ώστε να σταματήσει η μονόπλευρη ανάπτυξη προς όφελος των Ζαγορωχιτών και του Μετσόβου.

Κοιτάζουμε λοιπόν μπροστά παραδειγματισμένοι από το παρελθόν. Η γέφυρα έγινε για να διευκολύνει την επικοινωνία των χωριών με την πόλη. Το ίδιο θα κάνει και σήμερα το τούνελ.

Χρ. Χριστοδούλου

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓΝΑΝΤΙΩΝ ΑΘΗΝΑΣ
Σοφοκλέους 33 ΤΚ 10552 ΑΘΗΝΑ

Αθήνα 16/06/2016
Αρ. Πρωτ. 2

ΠΡΟΣ: Περιφέρεια Ηπείρου
Γραφείο Περιφερειάρχη κ. Αλέξανδρου Καρχιμάνη
Πλατεία Πύρου 1, ΤΚ 45221 Ιωάννινα

ΘΕΜΑ: Σύνδεση Τζουμέρκων με Ιόνια Οδό

Κυρίες Περιφερειάρχη,

Πληροφορηθήκαμε ότι στα σχέδιά σας είναι η σύνδεση των Τζουμέρκων (Γέφυρα Πλάκας - Άγναντα - Πράμαντα) με την Ιόνια Οδό να γίνει μέσω της υπάρχουσας 2ης Επαρχιακής οδού Γέφυρα Πλάκας - Καλέντζι και εν συνεχεία να γίνει η πρόσβαση μέσω Σκλίβανης.

Για το τμήμα του δρόμου Ιόνια οδός - Σκλίβανη - Καλέντζι έχετε κάνει μελέτη για τη βελτίωση του δρόμου και έχετε και τη σχετική πίστωση για την κατασκευή του.

Γνωρίζετε καλά και ο ίδιος την κατάσταση της 2ης Επαρχιακής οδού Ιωαννίνων - Αγναντών - Πραμάντων στο τμήμα από Καλέντζι μέχρι Γέφυρα Πλάκας. Ο δρόμος αυτός δεν παρέχει την απαιτούμενη ασφάλεια για τους οδηγούς καθώς δεν έχει τα απαιτούμενα γεωμετρικά χαρακτηριστικά.

Παλαιότερα από τη Νομαρχία Ιωαννίνων έχει συνταχθεί μια πρόχειρη προμελέτη η οποία πρότεινε διαδοχικές σήραγγες στο τμήμα Ξηροβουνίου προκειμένου να συντομευθεί η απόσταση και να αυξηθεί η ασφάλεια, αλλά δεν έγινε καμμία περαιτέρω ενέργεια για σύνταξη προκαταρκτικής ή οριστικής μελέτης.

Κυρίες Περιφερειάρχη,

Γνωρίζουμε ότι η πρόταση για κατασκευή οδικής σήραγγας για παράκαμψη του Ξηροβουνίου και για την άμεση σύνδεση είναι έργο που απαιτεί μεγάλη δαπάνη αλλά θεωρούμε ότι πρέπει να μελετηστεί και αυτή τη λύση. Είναι προτιμότερο να δοθεί μια καλή λύση και ας γίνει το έργο σε ένα βάθος χρόνου παρά μία λύση που δεν θα λύσει πολλά από τα υπάρχοντα σήμερα προβλήματα.

Με εκτίμηση
Χρ. Χριστοδούλου
Πρόεδρος Αδελφότητας

"ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ" ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΓΕΦΥΡΙΟΥ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Το «πράσινο φως» για την αποκατάσταση του εμβληματικού γεφυριού της Πλάκας και την έγκριση άμεσης υλοποίησης εργασιών κατά τους επόμενους μήνες έδωσαν τα μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων (ΚΣΝΜ) κατά τη σημερινή συζήτηση του θέματος...

Οι εργασίες που θα δρομολογηθούν άμεσα αφορούν στην ανέλιξη του αυτοκινήτου υλικού από τον Άραχθο, σε μεθοδευμένες στερεώσεις των τμημάτων της γέφυρας που έχουν παραμείνει όρθια και στην τοποθέτηση πασσάλων για τη θεμελίωση των βάθρων του γεφυριού.

Τις παραπάνω εργασίες θα εκτελέσει η Περιφέρεια Ηπείρου, όπως προκύπτει από την προγραμματική σύμβαση που υπογράφηκε πέρυσι το καλοκαίρι ανάμεσα στο υπουργείο Πολιτισμού, το Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο, την Περιφέρεια Ηπείρου και το δήμο Βορείων Τζουμέρκων, με στόχο την αποκατάσταση του μνημείου. Την επίβλεψη των εργασιών θα έχουν το ΥΠΠΟ και το ΕΜΠ.

Το λιθοκτιστό μονότοξο γεφύρι της Πλάκας, έργο του 1866 και κηρυγμένο μνημείο και έργο τέχνης, κατέρρευσε την 1η Φεβρουαρίου 2015, έπειτα από τις ισχυρές βροχοπτώσεις που έπληξαν τα Τζουμέρκα. Ωστόσο, όπως διαπίστωσε η ομάδα μελετητών το Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου, που προσέφερε αφιλοκερδώς τις προκαταρκτικές μελέτες για το έργο, οι πλημμύρες που δημιουργήθηκαν από τις βροχοπτώσεις δεν ήταν από μόνες τους ικανές να προκαλέσουν βλάβες στο μνημείο.

Όπως εξήγησε η Καθηγήτρια του ΕΜΠ και μέλος του ΚΣΝΜ, Ελισσάβετ Βιντζηλαίου, κύριο αίτιο της κατάρρευσης

ήταν η διάβρωση που εντοπίστηκε ότι υπήρχε στο ανατολικό βάθρο της γέφυρας, με αποτέλεσμα τα φορτία να μην καταλήγουν ομοιόμορφα σε όλα τα θεμελίδια.

Εξάλλου, το 2008 είχαν γίνει κάποιες εργασίες συντήρησης στο μνημείο, οι οποίες δεν ολοκληρώθηκαν, ενώ το 2013 είχε γίνει σύσκεψη αρμόδιων φορέων για την περαιτέρω αναστήλωση του μνημείου, που ωστόσο δεν προχώρησε. Ρωγμές στο μνημείο είχαν εντοπιστεί και το 2014.

Σύμφωνα με την εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προστασίας και Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων του υπουργείου Πολιτισμού, που έγινε ομόφωνα δεκτή από τα μέλη του Συμβουλίου, η αποκατάσταση του μνημείου θα πρέπει να βασιστεί σε θεμελιώδεις αρχές, όπως ότι οι μελέτες θα αποδίδουν την αρχική χάραξη και ότι τα σημεία που θα συμπληρωθούν θα διακρίνονται από τα αυθεντικά. Το έργο της συμπλήρωσης των κατεστραμμένων τμημάτων είναι επείγον, τόνισε η προϊστάμενη της Διεύθυνσης, προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανότητα κατάρρευσης των σωζόμενων τμημάτων.

Επίσης, επισημάνθηκε ότι θα υπάρξει ο εντοπισμός, η καταγραφή και η συλλογή των σωζόμενων τμημάτων της γέφυρας. Πάντως, ένα ερώτημα που δεν έχει απαντηθεί μέχρι στιγμής είναι το κατά πόσο

Συνέχεια στη σελίδα 2

**15^η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
& ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ
ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΝΑΝΤΩΝ
14 Αυγούστου και ώρα 11 π.μ.
στην πλατεία των Λεπιανών**

Θέματα:

- 1) Καλλικράτης στα Τζουμέρκα
- 2) Διαβάθμιση Κέντρων Υγείας και Αγροτικών Ιατρείων
- 3) Αστυνομία στο Δημοτικό Διαμέρισμα Αγναντών
- 4) Συντήρηση βυζαντινών και μεταβυζαντινών μνημείων καθώς και πέτρινων γεφυριών

**Το Δ.Σ. της Αδελφότητας
και η εφημερίδα «ΑΓΝΑΝΤΑ»
εύχεται σε όλους τους χωριανούς,
φίλους και αναγνώστες
της εφημερίδας
Καλό καλοκαίρι**

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

• Στις 17.10.2015 απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Άρτα, ο Χριστόφορος Βασ. Μπάκος, ετών 89.

• Στις 12.1.2016 απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στην

Αγναντα, ο Κωνσταντίνος Δημ. Γεώργιος, ετών 51.

• Στις 28.5.2016 απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο κοιμητήριο της Καισαριανής, η

Παρασκευή Χα Κων/νου Πολύζου, ετών 88.

• Στις 18.4.2016 απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Αθήνα, ο Αγόρος Ευ. Αθανάσιος, ετών 56.

• Στις 9.4.2016 απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε την επομένη στην Αγναντα, η Τσιτά

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Θέλω από τα βάθη της καρδιάς μου να ευχαριστήσω όλους τους εκπροσώπους των Συλλόγων και Αδελφοτήτων των νομών Άρτας, Ιωαννίνων, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας καθώς και όλων των Ηπειρωτικών Ομοσπονδιών, που με την ψήφο τους με εξέλεξαν στην Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλήνων, την κορυφαία οργάνωση των Ηπειρωτών!!

Τους υπόσχομαι πως θα αγωνιστώ με όλη μου τις δυνάμεις για την ενότητα της Πανεπειρωτικής Συνομοσπονδίας, την διεκδίκηση και αξίωση ρύσεων στα προβλήματα που συνδέονται με την Ήπειρο και τους Ηπειρώτες, την διατήρηση της πλούσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς και της εθνικής μας ταυτότητας.

Αντώνης Κοντός
Πρόεδρος των Απανταχού Διοικητικών Άρτας

κου Δημητρουλά, ετών 93.

• Στις 4.5.2016 απεβίωσε στα Ιωάννινα και κηδεύτηκε

στο κοιμητήριο της Ανατολής, ο Λάμπρος Χρ. Λόντος, ετών 88.

• Στις 30.3.2016 απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Αγναντα, η Φλυδία Ευαγγελία, το γένος Αθανασίου Τάσση, χήρα Λάμπρου, ετών 81.

• Στις 2.6.16 απεβίωσε και κηδεύτηκε στη Γραμμένη Άρτας, ο Κων/νος Πανούτσος, ετών 80.

• Στις 10.6.2016 απεβίωσε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στο νεκροταφείο Αμαρουσίου, ο Κατσάνος Ιω. Γεώργιος, ετών

80.

• Στις 5/6.2016 απεβίωσε ο Σωκράτης Βασιλείου, σύζυγος

της Νίκης Χρ. Τάσση, ετών 69. Η κηδεία του έγινε στη Βάρκιζα Αττικής.

Το Δ.Σ. της Αδελφότητας απευθύνει τα θερμά του συλλυπητήρια στις οικογένειες των εκλιπόντων.

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ο Κων/νος Μαυροπάνος πρόσφερε στην Αδελφότητα το ποσό των 50 ευρώ στη μνήμη της αδελφής του Μαρίας Χαρ. Πολύζου.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ανδρόνη Καίτη	20
Βρόντου - Φλεριανού Άννα	25
Γιανναρά Άννα	30
Ευαγγελίου Θωμάς	70
Ζάραγκας Γεώργιος	50
Ζάραγκας Γ. Ηλίας	50
Ζάραγκας Ιω. Κων/νος	20
Ζιάβρα Μπασούνα	20
Ζιάβρας Αθανάσιος	15
Ζιάβρας Νικόλαος	70
Θανάση Σωτηρία	50
Καπέλης Ιωάννης	20
Καρέδης Παναγιώτης	40
Κούκος Ιωάννης	20
Κωστάκη Αικατερίνη	10
Κωστούλα Δημ. Ανδρονίκη	10
Λεμονιάς Απόστολος	10
Λιόγκα Μαρία (Μενιδι Άρτας)	20
Λόντου Χρ. Βασιλική	15
Μάντζιου Σπυριδούλα	20
Μαυροπάνος Γεώργιος	50
Μαυροπάνος Γεωρ. Δημήτριος	30
Μαυροπάνος Δημ. Κων/νος	20
Μαυροπάνος Δημήτριος	25
Μαυροπάνος Σωτήριος	30
Μουρούτσος Μπάμπης	25
Μπακογιώργου Αικατερίνη	50
Μπάκος Βασ. Ιωάννης	50
Μπάκου Ζωΐσα	50
Οικονόμου Γεώργιος	20
Παπαγιάννης Ευ. Δημήτριος	30
Παπακίτσος Νικ. Βασίλειος	25
Παπά Ζωΐσα	25
Σαμέρα Αναστασία	20
Χασαλεύρης Νικόλαος	30

Για τα έργα στο χωριό

Άννα Βρόντου - Φλεριανού..... 50

"ΠΡΑΣΙΝΟ ΦΩΣ" ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΓΕΦΥΡΙΟΥ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Συνέχεια από τη σελίδα 1

θα επαναχρησιμοποιηθούν τα πεσμένα κομμάτια της γέφυρας. Όπως εξήγησε η γενική διευθύντρια του υπουργείου Πολιτισμού, **Ευγενία Γατοπούλου**, η χρήση του αυθεντικού υλικού θα διερευνηθεί αφού συλλεγεί το υλικό και διαπιστωθεί η ποιότητά του και η κατάσταση διατήρησής του. Ο εκπρόσωπος του ΥΠΕΚΑ στο Συμβούλιο, **Γεώργιος Γκανασούλης**, εξέφρασε τον προβληματισμό ότι μπορεί οι οποίες βλάβες στο αυθεντικό υλικό που βρίσκεται για καιρό στο νερό να έχουν επιδεινωθεί. Σημειώνεται ότι πέρυσι ανασύρθηκαν κάποιοι μεγάλοι όγκοι τμημάτων του γεφυριού, ωστόσο, όπως εξήγησε ο προϊστάμενος της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου, βορείου Ιονίου και Δυτικής Μακεδονίας, **Βασίλης Κασκάνης**, υπάρχει άλλο ένα μεγάλο κομμάτι της γέφυρας που εντοπίστηκε αλλά δεν μπόρεσε να ανασυρθεί λόγω μεγέθους.

Παράσταση στη συνεδρίαση πραγματοποιήσε ο περιφερει-

άρχης Ηπείρου, **Αλέξανδρος Καχριμάνης**, ο οποίος ζήτησε σε έντονους τόνους να μεριμνήσουν οι εμπλεκόμενοι φορείς ώστε να προχωρήσουν άμεσα οι εργασίες αποκατάστασης, καθώς «**πέφτουν τα υλικά και από το τμήμα που έχει απομείνει**». Ο ίδιος διαμήνυσε ότι εφόσον οι κατεπείγουσες εργασίες για το έργο δεν προχωρήσουν, η περιφέρεια θα αποχωρήσει από την προγραμματική σύμβαση. «**Ήρθε η ώρα να δώσουμε ένα μήνυμα στον κόσμο ότι αυτό το έργο θα το κάνουμε**», συμπλήρωσε.

Η γενική γραμματέας του υπουργείου Πολιτισμού, **Μαρία Βλαζάκη**, τον διαβεβαίωσε ότι θα προχωρήσουν άμεσα η ανασυρση θραυσμάτων και οι στερεώσεις, ενώ και η θεμελίωση των βάθρων θα γίνει, σύμφωνα με μελέτη που θα κατατεθεί. Από την πλευρά του και ο περιφερειάρχης δεσμεύτηκε ότι η Περιφέρεια Ηπείρου θα κάνει τις απαιτούμενες ενέργειες που απαιτούνται για να προχωρήσει άμεσα το έργο.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

1. Στη συνοικία ΠΑΝΑΓΙΑ ΑΓΝΑΝΤΩΝ (κοντά στο πρώην Ειρηνοδίκειο):
  - α. Οικία 131 τ.μ. (78 τ.μ. ισόγειο και 53 τ.μ. 1ος όροφ. ανεξάρτητα μεταξύ τους λειτουργικά) και
  - β. Οικία ισόγειος 38 τ.μ.
2. Στη θέση «Γερογιάννια» στη συνοικία ΠΑΝΑΓΙΑ ΑΓΝΑΝΤΩΝ αγρόκτημα 2.586,00 τ.μ. με παλαιά οικία. Θέα απεριόριστη.

ΤΗΛ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: 69.86.76.76.11 και 210.86.58.995

ΖΙΑΒΡΑΣ ΣΠΥΡΟΣ
ΤΕΧΝΙΤΗΣ ΟΠΤΙΚΟΣ

ΤΗΛ: 210 6120 431 - ΚΙΝ: 6977 507 624
e-mail: ziaovras@yahoo.gr

Παρακαλούνται οι συγχωριανοί και φίλοι της Αδελφότητας που επιθυμούν να αποστείλουν τη συνδρομή τους, να το κάνουν μόνο στο λογαριασμό της Εθνικής τράπεζας με αριθμό 081/754481-28 και όχι σ' αυτόν της Eurobank - Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.

Το Δ.Σ.

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

Roxiki

του συγχωριανού μας
Θεόδωρου Νικ. Πριτσιβέλη

10 δωμάτια Α' κατηγορίας στην πλαγιά Ροζίκι με υπέροχη θέα. Θαυμάστε το γραφικό Γαλαξίδι με φόντο την Ιτέα και τους Δελφούς

Κλιματισμός - Ψυγείο - TV - Ατομικό λουτρό

Τηλ. - Fax: 22650 41663 - Κιν.: 6977 483759
www.galaxidi.gr - www.fokidanet.gr

Με την Τζουμερκιώτικη λαλιά

Το προξενιό

«Τι μ' τσαμπινάς πιδάκι μ'. Τι ειν' αυτά π' λες. Γάμο από έρωτα και τέτοια παρασάνταλα δεν είχαμεν εμείς. Μι ζύπησαν μίαν αυγή και μού 'παν. Θα πάρ'ς για άντρα τον Χρήστο, το παιδί τ' μωλωνά. Πήρα τον Χρήστο, το παιδί τ' μωλωνά. Τι να 'κανα. Καλός βγήκε. Κι αν δεν έδιναι καλός, τι θα 'κανα;»

Οι «παλιότεροι», οι γονείς μας και οι παππούδες μας, παντρεύτηκαν χωρίς να διαλέξουν οι ίδιοι τον σύντροφό τους. «Πού καιρός για έρωτα». Κάποιοι μάλιστα, γνώρισαν τον/την σύζυγό τους την ημέρα του γάμου. Επομένως, γάμος στα Τζουμέρκα σήμαινε συνοικέσιο, δηλαδή προξενιό.

Ο θεσμός της οικογένειας, η ένωση του ζευγαριού, το στέριωμα και η συνέχειά του, πολλά οφείλει στην προξενήτρα του χωριού. Την εποχή εκείνη η προξενήτρα ήταν θεσμός. Δεν υπήρχε γάμος που να μην είχε βάλει το κεράκι της. Ο ρόλος της, ασφαλώς, συνεχιζόταν και μετά τα στέφανα. Είχε λόγο επί της προίκας, για τυχόν πανωπρόικι, λόγο ακόμα και για την τεκνοποιία και ευκαρπία της γυναικός, αφού άμα δεν κάρπιζε το ζευγάρι, ασφαλώς και έφταιγε η γυναικά.

Το ανάθεμα έπεφτε στην προξενήτρα. «Α, την παλιοκρούνα που μας τη φόρτωσε η ρουφιάνα, η Χρήσταινα, που έκανε το προξενιό. Γκαβωθήκαμε και πειστήκαμε. Πήρε και πέντε λίρες, έφαγε τόσες κότες που παραλίγο να πάθει κοτίωση, χώρια οι μπατσαρές και τα αυγά που καταβρόχι-

Γράφει ο
Χρήστος Α. Τζουμέρκας

σε, που να τ'ς κάτσουν κομπολόι στο καρδύλαγγο τ'ς. Μας έστ'λε τη στέρφα καταδώ και θα μείν' το παλικάρι μας μου-λουίνκο.»

Συνθησικέντα πράγματα για την προξενήτρα. Αυτής δεν ίδρωνε το αυτάκι της κι άρχιζε τις οιωνοσκοπίες. Τι πλάτες από πρατίνες καταβρόχιζε, από αρνάκια ακόμα και κατωικάκια, δε λέγεται. Κάπου κάπου -έτσι έλεγε- έφεγγε η σπάλα, άρα οσονούπω θα γκαστρωθεί η νύφη'. Να και οι πίτες. Τι μπόμπολα έψηναν, τι μπουύλες με λάδ' στην εκκλησιά αφήναν παρακαταθήκη για αγιασμό προς ευόδωση της γκαστριάς. Κι όλα αυτά για να αμψώνουμε τον καιρό ώσπου να καταλαγιάσ' η καφκοκούρα της συμπεθέρας και να σταματήσει το τετραβάγγελο.

Η πρώτη κίνηση του προξενιού γινόταν από το σόι του γαμπρού. Μπαρμπας, θεϊάκου, κουμπάρα, βάβου, ακόμα και η γειτόν'σσα «ξεκίνηγε το έργο». Έπεφτε το όνομα στο

τραπέζ' κι άρχιζε η δ' λειά. Ο πατέρας του γαμπρού έβανε κατασκόπους, να μάθουν... Κυρίως όμως έβαζε προξενιτή, τάζοντάς του. «Άμα μού σιάσεις το προξενιό, θα πάρ'ς τόσα».

Άλλοτε την έβαζαν, εκτάκτως, στο μάτ'. Την έβλεπαν συνηθώς στο πανηγύρι ή σε κανέναν γάμο. «Μάθε, ποιος, πού, τίνας είναι και τι έκ'». Έψαχναν τα πάντα για το κορίτσο. Κληρονομικά προτερήματα ή και κουσούρια. «Μη πείσουμε σε καμιά λούμπα. Όλα γίνονται», έλεγαν και ξεανάλεγαν. «Απ' όπ' απήδη(η)σι η γίδα, θα απήδη(η)σι το κατσίκ'». Τους ενδιέφερε ακόμη, αν η νύφη ήταν δουλευταρού, καλόβουλη και υπάκουη, εργατική και ακαμάτα και τέλος «κοίταγαν» και λίγο τη μόστρα. Να μην είναι ντιπ σαϊτάν'ς. Το πρώτο όμως που έψαχνα ήταν, αν η νύφη έκ' μεγάλο β'ζι. (Βυζί σημαίνει προίκα).

Σπάνιες ήταν οι περιπτώσεις που προσλαμβάνονταν προξενιτζίς η προξενήτρα από το σόι της κοπελιάς. Αυτό συνέβη μεταπολεμικά όταν πολλά αγόρια σπούδαζαν. Τότε ήταν περιζήτητοι γαμπροί και «πήγαινε το προξενιό σύννεφο». Τότε στα συβάσματα (σεβάσια) άκουγες συνηθώς την προξενήτρα να λέει: «τράβ'ξα τ' λιναριού τα πάθη για να πετύχω αυτό το σεβάσιο. Σπουδαγμένο παιδί βλέπεις...».

Υπήρχαν και περιπτώσεις που τα παιδιά κάτι είχαν αναμεταξύ τους. Τότε το πράγμα κύλαε κανονικά. «Σου είπα, μού είπες και θα τα πούμε στ'ν εκκλησιά». «Τα μάθαμε, τα απαντήσαμε. Τα συναντήσαμε. Να τα κουκουλώσουμε, για να μη γίνουμε σουργούν'. Ταχιά ο γάμος». Υπήρχαν και περιπτώσεις, εκεί που φύλαγαν τα πρόβατα τα γερόντια και είχαν τα παιδιά τους σε ηλικία γάμου, κουβέντα στην κουβέντα να τα αλληλοδωσουν και στο χεμαδιό να τα παντρεύουν.

Παραβλέποντας τους κανόνες της επιστήμης της λαογραφίας θα αναφέρω ένα περιστατικό που αθέλα μου συμμετείχα. Κάπως έτσι, εκεί όταν φύλαγαν τα ζωντανά, έσιάζαν τη δουλειά με τον Βαγγέλη και τη Χρυσούλα οι γονείς τους, που τύχαινε να είναι και αρχιτσελικάδες των Τζουμέρκων. Τα παιδιά, όμως, επάνω στη φούρια τους, δεν κρατιούνταν και «όπως παραδόξω» η Χρυσούλα βρέθηκε γκαστρωμένη. Έπρεπε να γίνει ο γάμος. Και έγινε στην καλύβα, στο βουνό σε εντελώς στενό οικογενειακό κύκλο. Και εκεί που ο παπάς διάβαζε το Ευαγγέλιο για το γάμο εν Κανά της Γαλιλαίας, να και ο μπάρμπα Βασίλης ο πατέρας του γαμπρού με τον αναπητήρα του, ματράκας αληθινός -κράπα κρούπα, κράπα κρούπα- που προσπαθούσε να ανάψει τσιγάρο. Προσπάθησα να τον συνετίσω. «Μπαρμπας, μην ανάβεις τσιγάρο. Γίνεται μυστήριο.» Και τότε πήρα την κατάλληλη απάντηση: «Τι μού λες τώρα. Αλουμάν'σε ο Βαγγέλης με τη Χρυσούλα τρεις μήνες εδώ μέσα και τώρα θ'μ'θ'κες εσύ για το μυστήριο;».

Ούτε που μίλησα. Τι, να πω του μπάρμπα, του άρχοντα. «Αφέντη, αφεντάκη μου και άρχοντα αφέντη, πέντε φορές αφέντες και πάλι αφέντης είσαι».

Τζουμέρκα: Μαθητές ενημερώθηκαν για τους άγριους καρπούς

Με αφορμή τον Εορτασμό της Ευρωπαϊκής Ημέρας των Πάρκων

Ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου ως μέλος του πανευρωπαϊκού δικτύου Εθνικών Πάρκων και προστατευόμενων περιοχών (EUROPARK), συμμετείχε φέτος, για πρώτη φορά, στις εκδηλώσεις για τον εορτασμό της Ευρωπαϊκής Ημέρας Πάρκων, που γιορτάζεται συμβολικά κάθε χρόνο στις 24 Μαΐου.

Περισσότερες από 300 εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε 23 Ευρωπαϊκές χώρες, από μέλη αυτού του δικτύου, με θέμα «Μια γεύση από τη φύση».

Στην περιοχή του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, μαθητές των Δημοτικών Σχολείων Πραμάντων, Αγνάντων και Βουργαρελίου είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν από το προσωπικό του Φορέα Διαχείρισης, για τους άγριους καρπούς που «γεννά» η φύση, για τα μορφολογικά χαρακτηριστικά τους και για τα μέρη που τα συναντούμε, για τη χρήση και επεξεργασία (των καρπών ή άλλου μέρους των φυτών) από τη μαγειρική και την επιπλοποιία έως την ευεργετική επίδραση που έχουν στην υγεία, λόγω της μεγάλης διατροφικής και θρεπτικής τους αξίας.

Το όραμα και η υλοποίησή του

1. ΓΙΑ το δρόμο που θα ενώσει την Ιόνια οδό από τον κόμβο Τερρόβου και εντεύθεν το σημείο μέχρι τις στροφές της γέφυρας Πλάκας, σημειώσαμε τις προάλλες το ενδιαφέρον του δημάρχου Βορείων Τζουμέρκων, Γιάννη Σεντελέ.

Σύμφωνα με νεότερη ενημέρωση γίνεται αναφορά για ιδέα της αντιπεριφερειάρχη Ιωνώνων Τατιάνας Καθιογιάννη που... συναντά το αίτημα του Δήμου Β. Τζουμέρκων. Επομένως όσο πιο πολλοί τόσο πιο καλά. Αυτό όμως που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι ότι η Περιφέρεια Ηπείρου υιοθετεί την ένταξη στο ΕΣΠΑ και πως τα 25 εκατ. ευρώ για την κατασκευή του έργου που θα συντομεύσει κατά πολύ την διαδρομή, αποτελούν γεγονός. Για το συγκεκριμένο έργο, για το οποίο έχουμε αναφέρει ότι πέρασε μέσα από τις συμπεριληφθείς του Δασαρχείου, αξίζει να υπογραμμιστεί πως χρειάστηκε η συμβολή του περιφερειάρχη Ηπείρου, Αλέξανδρου Κακριμάνη, ώστε να υπάρξει απεμπλοκή. Ο κ. Κακριμάνης, ήνε οι πληροφορίες μας, χρειάστηκε να τηλεφωνήσει... άπειρες φορές στον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης, Βαγγέλη Αποστολίου, ώστε να πειστεί περί των προτεραιοτήτων. Όχι τίποτε άλλο αλλά επειδή όλα μπορούν να αποτελέσουν έρευνα για τον ιστορικό του μελλοποταμού, αξίζει τον κόπο να είμαστε ακριβείς. («Ταχυδρόμος» Άρτας).

2. ΑΥΤΟ θα πει νάχεις όραμα, σχέδιο και μυαλό για ανάπτυξη. Κι όλα αυτά φαίνεται πως τα διαθέτει ο δήμαρχος Βορείων Τζουμέρκων, Γιάννης Σεντελές, που δεν χρειάστηκε ιδιαίτερα «φροντιστήρια» προκειμένου να εκμεταλλευτεί την Ιόνια οδό ώστε να δώσει

διέξοδο των Τζουμέρκων και κυρίως του Δήμου του.

Μιλούσαμε μαζί του την περασμένη Τετάρτη και μας είπε ότι εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ η κατασκευή δρόμου που μέσω Ζηροβουνίου θα ενωθεί με τον κόμβο της Ιόνιας στο Τέροβο, έχοντας μήκος περίπου 10 χιλιομέτρων. Από τον κόμβο Τερρόβου μέχρι τις στροφές στην Πλάκα για τους ντόπιους που... συναντά το αίτημα του Δήμου Β. Τζουμέρκων. Επομένως όσο πιο πολλοί τόσο πιο καλά. Αυτό όμως που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι ότι η Περιφέρεια Ηπείρου υιοθετεί την ένταξη στο ΕΣΠΑ και πως τα 25 εκατ. ευρώ για την κατασκευή του έργου που θα συντομεύσει κατά πολύ την διαδρομή, αποτελούν γεγονός. Για το συγκεκριμένο έργο, για το οποίο έχουμε αναφέρει ότι πέρασε μέσα από τις συμπεριληφθείς του Δασαρχείου, αξίζει να υπογραμμιστεί πως χρειάστηκε η συμβολή του περιφερειάρχη Ηπείρου, Αλέξανδρου Κακριμάνη, ώστε να υπάρξει απεμπλοκή. Ο κ. Κακριμάνης, ήνε οι πληροφορίες μας, χρειάστηκε να τηλεφωνήσει... άπειρες φορές στον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης, Βαγγέλη Αποστολίου, ώστε να πειστεί περί των προτεραιοτήτων. Όχι τίποτε άλλο αλλά επειδή όλα μπορούν να αποτελέσουν έρευνα για τον ιστορικό του μελλοποταμού, αξίζει τον κόπο να είμαστε ακριβείς. («Ταχυδρόμος» Άρτας).

Γεωργία Β. Αγόρου - Μπαρμπούτη.

«ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ»
Υμνωδία στην Άγναντα

(Συνέχεια από το φύλλο 191
της εφημερίδας, Άγναντα Άρτας)
(Απόσπασμα)

Στη θουρίδα τη στενή δέντρα φυτρώσαν αιθαλιή, υψώνονται, διατρέχουν την ορεινή περιοχή, εθελοντές ζωοδότες ασάλευτοι μια ζωή, στην ίδια αποστολή μέχρι θανάτου. Τα εδάφη της Άγναντας, καμπίλες γεμάτα, μοιάζουν κύματα του πελάγου. Τα έλατα και τα πεύκα, αγραυλίζοντας φρουροί, προστατεύουν στις κούνιες τους μωροπληθείς δροσοσταλίδες, γεννημένες μόλις στην παχνή της νύχτας, από τη δροσοτόκο Πανδρόσια, την παρθένα. Αναριθμητοί τοξότες ακτιβιστές, ακροβολιστές σκοπευτές στις ασκήσεις της μάχης ετοιμάζονται με τα βέλη τους να σκεπάζουν τον ήλιο, αποκρούοντας τις κυνικές του επιδρομές. Στον ακήρυκτο πόλεμο ασυμφιλίωτοι εχθροί παραμένουν ο καύσωνας, η φωτιά, το αστροπελέκι. Την αδιατάρακτη ειρήνη του δάσους τη διαφυλάσσουν οι αειφόρες, μεγάλες, των ευεργεσιών δυνάμεις του κρύου, η βροχή, το χιόνι. Του προφήτη Ηλία ο ήλιος, κάπου θα 'χει κρυμμένο μέσα στο ζωκλήσι ή παράμερα στο πέτρινο πεζούλι κομποσκοίνι ασκητή μοναχού πλεγμένο σε ξύλινο Σταυρό, να ευοδίζουν κερί, ήδι και ήλιβανι. Στον απέναντι ήλιο, το δίδυμο αδερφό, υπερυψωμένη η γωνιά του χωριού το χειμώνα οπάει τα κρύα, του κυρ-Βοριά τις φούριες. Τα καλοκαίρια, κατεβάζει ίσα από τα Κονάκια της αναψυχής τα μελτέμια. Το ήλιο περπατώντας τον κανείς, ίσως θα βρει -εν τη ρύμη- ερευνητής, Της Καληνής τα χαμένα σανδάλια, τα βραχιόλια της, το δαχτυλίδι που φορούσε και στη μέση της ακόμη χωρούσε.

-Θέε μου, Σωτήρ μου.
-Στα μάτια, δος μου τ' αστροφωτα.
-Φωτοβολίδες χάρισε μου.
-Τη σκοτία του νου να διώξω.
-Το σκοτάδι της μέρας να δω πως φεύγει.
-Ακολουθώντας της πεντάμορφης, της πεντάμορφης τα περάσματα τα δικά της, τον δρόμο δεν θα τον χάσω.

Μητσάκης Αγνάντιος

Σοβαρά κι εύθυμα

— έρετε, τότε στο χωριό τα παιδιά μεγά-
— λωναν μόνο με τη μάνα τους. Ο πατέρας
— έφευγε το Μάρτη και γυρίζει τα Χριστού-
γεννα. Βλέπετε, οι περισσότεροι ήταν οικοδόμοι.
Τα παιδιά έπαιρναν το όνομα της μάνας. Ο Χα-
ρίλ' της Στάθαινας, ο Κώστας Τ' Πανάϊως, ο Πά-
νος της Μαρίνας.

Στις κερασιές!!!
Φωτό: Βαγ. Παπακίτσος

πάντα ξυπόλυτοι.

Ήταν το στέκι τους.

Εμείς οι μικρότεροι, γινόμασταν μαθητές τους
βλέπαμε μεγάλους και τους ακούγαμε και τους
θαυμάζαμε.

Μεγαλώναμε, ο Γιώργος αθλητής στο τρέξιμο.
Χιλιόμετρα αν και τα παπούτσια του ήταν...δα-
νεικά. Με τις κατσικούλες του στη Δάφνη βο-
θούσε τη γιαγιά του.

Έτσι λοιπόν
και ο σκαντα-
λιάρης ο δι-
κός μου, είναι
ο Γιώργος της
Μαρίνας.

Μήπως είχα-
με δει ποτέ του
τον πατέρα
του;

Σκανταλιάρ-
ης έγραψα. Πα-
ρέα με τον
φίλο του τον
Κώστα Ζιάρ-
γκα, που έχ-
αζε τη ζωή
του στα είκοσι
ένα. Κάθε με-
σημέρι στην
πλατεία του
Σχολείου,

Άκουσον, άκουσον, για να βγάξει το χαρτζιλίκι
του, μεγάλωσε τράγο.

Κάθε Σεπτέμβριο γινόταν το έλα να δεις. Βέβαια
η αναπαράσταση ήταν στο πρόγραμμα. Κι έτσι
έκανε ο τράγος κι έτσι χόρευε ο τράγος, κι έτσι
πήγαινε δεξιά κι αριστερά ο τράγος, έτσι τις χά-
ϊδεο ο τράγος και στο τέλος κάτι της έλεγε στ'
αυτί και το Πάσχα είχαμε κατσικάκια!!

Ο Γιώργος της κυρίας Μαρίνας.
Αρχείο Δημ. Σκουληκαρίτη.

Καλοκαίρι έφευγε και πήγαινε στον κάμπο της
Άρτας, οικοδομή με τον πατέρα του. Γύριζε για
το Σχολείο, καλοντυμένος και με ασπρόμαυρα
παπούτσια. Ήταν ψηλός και όμορφος, τώρα δεν
ξέρω πως είναι, λες να μοιάζει της βάρβας της
Τσιάβας.

Στα πανηγύρια πρώτος και καλύτερος και
χορό να δουν τα μάτια σου.

Έμαθε και κιθάρα και σε λίγο βρέθηκε σε ορχή-
στρα, σε γάμους και βαφτίσια.

Υπάλληλος του ΟΤΕ, έχει παιδιά σκυλιά και γα-

τιά, στο Πόρτο - Ράφτη.

Στο χωριό σπάνια έρχεται,
αν και σε κάθε συζήτηση,
μόνο για τη ζωή του χωριού
μιλάει.

Το σπίτι του το έχει γεμίσει
όλων των ειδών τις κιθάρες,
δεν ξέρω αν τις γρατζουνά-
ει.

Με παρακάλεσε να πάρω
τα «παιδιά», τον Τάκη το
Χριστοδούλου, τον Κώστα
τον Παπακίτσο, το Μήτσο
Λεμονιά να μας φιλοξενήσει.

Ιδιαίτερα όταν ανοίγει το βαρέλι με το κρασί!!

Καλά, πες πως πήγαμε, ποιος θα μας γυρίσει;
Να λοιπόν που ήρθε και η σειρά σου παραπο-
νιάρη, Γιώργο Μαρίκα.

Γράφει ο
Χάρης Ζάχος
Συντάχτης Δάσκαλος
- Σηγηγράφας

Στην Ανάληψη με μαθητές της 8ης.
Αρχείο Όλγας Οικονόμου.

ΕΚΕΙ ΣΤ' ΑΠΟΣΚΙΑ ΤΟΥ... ΧΩΡΙΟΥ

Θερσιμός

σοδειά τους θα ήταν ελάχιστη,
γιατί το σιτάρι νιγινόταν ανά-
μεσα σε βάτα, γαϊδουράγκαθα
και βαγιών-βαγιών αγριόχορτα.
Μόνο σε κάποια σημεία εδώ κι
εκεί υπήρχε σκέτο σιτάρι, που
μπορούσαν εύκολα να το θερί-
σουν.

Αλλά και μ' όλα αυτά συνέχι-
ζαν την προσπάθεια.

Δεν πέρασε πολλή ώρα και
ξαφνικά ο μπαρμπα-Πάνος χά-

ντας:

-Δε μου σκάει να ξαναδου-
ψω... Όχι, δεν ξαναδου-
λέω...

-Και πώς θα πορέψουμε, γέ-
ροντα, τι θα φάμε, πώς θα ζή-
σουμε, όμα δε δουλέψουμε;

-Εγώ, μωρέ, πώς θα ζήσω; Π
... ης θα γίνω, αλλά αυτή τη
δουλειά δεν την ξανακάνω...
Στάρι εγώ δεν ξανασπέρνω...
Κι η Πάναϊνα όρθια, με τα

νοντας πια την υπομονή του
πιάνει το δρεπάνι και με τα
δουτο του χέρια μαζί και αρχίζει
να θερίζει αδιακρίτως μια από
δεξιά και μια από αριστερά προ-
χωρώντας απρόσδεκτα μέσα στο
σπαρτό.

Η γυναίκα του βλέποντάς τον
ο' αυτή την έξηλην κατάσταση
προσπαθεί να τον πρημίσει:

-Τι έπαθες, γέροντα; Τι κάνεις
έτσι; Έβα στα συγκαλά σου...

-Εγώ, μωρέ, τι έπαθα; Εγώ
έσπειρα στάρι εδώ, δεν έσπειρα
μ... .. ες, της απαντάει εκτός
εαυτού ο μπαρμπα-Πάνος και
δίνοντας μια πετάει πέρα μα-
κριά το δρεπάνι του ουρλιάζο-

δου της χέρια στη μέση, κρατώ-
ντας με το δεξί το δρεπάνι της
και χαμονεβλίνοντας ειρωνικά:

-Π... .. ης καλά είναι, γέρο-
ντα, αλλά... .. αν ανεξέει!

Γιάννης Κατσικογιώργος
Συνταξιούχος Δάσκαλος
katsikogiorgos.webnode.com

Υ.Γ.: Ζητώ συγγνώμη απ' τους
αναγνώστες του προηγούμενου
τεύχους 194 της εφημερίδας,
γιατί η χρονολογία της φωτο-
γραφίας στη σελ. 4 (βαθμηνής
μέσα στο Καταξέλιμνο) είναι εκ
παράδρομής «23 Ιουνίου 1957»
αντί της σωστής: «Σχολικό έτος
1952-1953».

Η Μητέρα

Κάθε χρόνο η 12η Μαΐου έχει ορισθεί ως
εορτή προς τιμήν της Μητέρας. Η Μητέρα εί-
ναι το σπουδαιότερο πρόσωπο στη ζωή του
κάθε ανθρώπου. Είναι η αρχή της ζωής μας,
το σκίερο δέντρο κάτω από την προστασία
του οποίου γνωρίσαμε το φως, ήρθαμε στον
Κόσμο.

Η μάνα είναι το πρόσωπο που δεν ξεχνάμε
ποτέ όσο μακριά του κι αν ζούμε. Δεν υπάρχει
τίποτε ιερότερο απ' τη γυναίκα-μητέρα. Η γυ-
ναίκα αγαπάει πολύ τα παιδιά. Τα παιδιά που
θέλουν τόση φροντίδα και τόση κούραση εκ
μέρους της για να μεγαλώσουν, είναι η ίδια η
ζωή της. Η μάνα δίνει τον εαυτό της στην οι-
κογένεια χωρίς επιφύλαξη, χωρίς εγωισμό. Δεν περιμένει ανταπόδοση.

Η μοίρα της γυναίκας σαν μάνας υπήρξε πάντα ξεχωριστή. Ξεχωρι-
στή για τους μόχθους, την αυταπάρνηση, το ανεξάντλητο κουράγιο, ξε-
χωριστή επίσης για την πίκρα, αφού ο θάνατος πάνω απ' όλες τις καρδιές
συμτρίβει την καρδιά της μάνας.

Η μάνα δένεται με τη ζωή με δεσμούς ακατάλυτους. Οι δεσμοί της
αυτοί είναι τα παιδιά. Η αγάπη της μάνας για το παιδί είναι το μόνο είδος
αγάπης, που αντέχει σ' όλες τις δοκιμασίες, είναι αγάπη χωρίς περιορι-
σμούς, χωρίς όρους. Η μητέρα μέσα από το σπίτι της είναι το θεμέλιο
όλης της ζωής. Γεννάει τα παιδιά -αγάδια και κορίτσια- και τα μεγαλώνει
στέκοντας νύχτα-μέρα στο πλευρό τους.

Η ζωή σ' ένα σπίτι χωρίς τη Μάνα, ενώ σπίτι με οικογένεια με παιδιά,
σπίτι που έχασε τη Μάνα, η ζωή σ' ένα τέτοιο σπίτι είναι σαν χτυπημένη
από κεραυνό. Δεν υπάρχει φρικτότερη δυστυχία για νεαρά πλάσματα, για
ανθρώπους στην αρχή της ζωής τους, από το να χάσουν τη μητέρα τους.

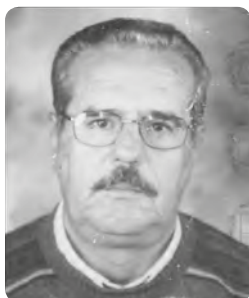
Οι μητέρες απ' τα βάθη του χρόνου μένουν πάντα στη σκιά. Γενικώς
δεν υπήρξαν καλλιτέχνες, συγγραφείς, ερευνητριες, επιστημότισσες κι
ιδίως. Όμως πίσω από κάθε μεγαλοφυΐα υπάρχει η Μητέρα. Η μητέρα του
Ομήρου, του Αισχύλου, του Σαίξπηρ, του Ντστογιέφσκι, του Τολστόι,
των Μεγάλων Ερευνητών, των Πρωτεργατών του Πολιτισμού... Μέσα
στο σπίτι, αραχνίς, γεννούσαν ένα σωρό παιδιά, αγωνίζονται νύχτα-μέρα
να τα μεγαλώσουν με την ψυχή στο στόμα, με την αγωνία στην καρδιά,
χωρίς διακοπή, με αρωστικές, με βάσανα, με φτώχεια... Και πάνω τους
να κρέμεται η απειλή του θανάτου, αφού ξέρουμε πόσο υψηλή ήταν η
παιδική θνησιμότητα...

Ο πόνος της Μάνας που χάνει παιδί είναι ο πιο φρικτός και ο μόνος
που δεν καταπραύνεται, δεν γιατρεύεται. Μόνο μια μάνα μπορεί να
γνωρίσει την πιο μεγάλη χαρά, αλλά και τον βαθύτερο πόνο - όλα στο
κατακόρυφο. Το έργο της είναι αφανές, δεν είναι κραυγαλέο, είναι τυλιγ-
μένο στην τρυφερότητα, στην ημεράδα, στον πόνο, στην αγάπη.

Η γυναίκα άρχισε να ξεκολλάει από το σπίτι από τότε που άρχισαν οι
βιομηχανίες -19^{ος} αιώνας- και οι γυναίκες έγιναν εργάτριες. Μέχρι τότε
δούλευαν στο σπίτι και στα χωράφια τους, όταν είχαν. Μόλις η γυναίκα-
Μητέρα βγήκε από το σπίτι για να εργαστεί με αμοιβή, δημιουργήθηκαν
φόβοι και προβλήματα: Μήπως διαλυθεί η οικογένεια, μήπως μείνουν τα
παιδιά χωρίς φροντίδα και σπογγή κ.τ.λ.

Η πραγματικότητα όμως απέδειξε ότι η γυναίκα τα βγάδι όλα πέρα.
Έχει απεριόριστες δυνατότητες.

Συνέχεια στη σελίδα 5

Γράφει ο
Γιάννης Κατσικογιώργος
Συνταξιούχος δάσκαλος

Στο μικρό οροπέδιο,
ψηλά, πάνω απ' το χω-
ριό, είχε ο μπαρμπα-Πά-
νος ο Νταθαμούρας ένα χω-
ραφάκι, δυο - τρία στρέμματα
όλο κι όλο, που κάθε χρόνο τό
'σπερνε σιτάρι και ικανοποιού-
σε έτσι μερικές απ' τις βασικές
ανάγκες της οικογένειάς του.

Το ίδιο είχε κάνει κι εκείνη τη
χρονιά, αλλά απ' το φθινόπω-
ρο, που το είχε σπείρει, δεν το
ξαναεπισκέφτηκε. Μάθαινε τα
νέα του απ' τους τσοπάνηδες,
που ανεβοκατέβαιναν με τα ζω-
ντανά τους στην περιοχή.

Είχε φτάσει πια η εποχή του
θερισμού και η τελευταία πλη-
ροφορία του ήταν:

-Ε, κάτι θα σοδέψεις. Αξίζει
τον κόπο να πας να το θερίσεις.
Πήρε λοιπόν την απόφαση κι
εκεί στα τέλη του Ιουνίου ξεκί-
νουν με τη γυναίκα του νύχτα
ακόμα απ' το χωριό - είχαν ξε-
περάσει και οι δυο τα εξήντα
τους χρόνια - και πριν την ανα-
τολή του ήλιου φτάνουν στο
χωράφι κι αρχίζουν το θερισμό.

Έχοντας θερίσει ένα μικρό
μόνο μέρος του χωραφιού δια-
πίστωσαν ότι το έργο τους ήταν
πάρα πολύ δύσκολο κι ότι η

Η Μντέρα

Συνέχεια από τη σελίδα 4

Από τότε που η γυναίκα εργάζεται σε ξένη εργασία (κι έχει φυσικά χρήματα δικά της), έγινε αυτομάτως και καλύτερη σαν μάνα και νοικοκυρά. Η γυναίκα, για να βγει από το σπίτι και να πάρει μέρος στην παραγωγή αγαθών, χρειάστηκε να μάθει γράμματα. Η δυνατότητα αυτή άρχισε να της δίνεται μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο...

Οι Σχολές πλημμυρίζουν -από τη δεκαετία 1960 και μετά- από το λεγόμενο «ασθενές φύλο». Οι νεαρές αυτές που, μόλις πάρουν το πτυχίο τους, αρχίζουν και εργάζονται, εκείνες που δουλεύουν στα εργοστάσια, στα Γραφεία, στις Επιχειρήσεις, στα Νοσοκομεία, όταν παντρεύονται και αποχτούν παιδιά, συνήθως δεν παρατούν την εργασία τους. Εργάζονται έξω από το σπίτι όσες ώρες εργάζονται και οι άντρες συνάδελφοί τους. Κι όταν γυρίζουν στο σπίτι, εκεί τίς περιμένει δουλειά διπλάσια τουλάχιστον. Και επειδή έχουν μάθει γράμματα, και επειδή έχουν ιδεί κι έχουν γνωρίσει σχετικώς πολλά, κι επειδή καταλαβαίνουν, ανάλογα οργανώνουν και την οικογενειακή τους ζωή.

Οι δουλειές του σπιτιού γίνονται όλες, το σπίτι είναι καθαρό, τα παιδιά φροντισμένα, όχι μόνο στην εμφάνιση, αλλά -που είναι και το πιο σπουδαίο- είναι πιο φροντισμένα κι απ' την άποψη της αγωγής τους. Γιατί η αγωγή των παιδιών δεν μετριέται με τίς ώρες, αλλά με την ποιότητα. (Φυσικά, τίποτε δεν είναι απόλυτο. Και σε ό,τι λέμε πρέπει να προσθέτουμε, δηλαδή ισχύει το: Γενικά, κατά κανόνα...)

Οι σπουδές και η εργασία της μητέρας δεν απειλούν το δεσμό της οικογένειας. Οι γονείς πρέπει βέβαια να είναι και οι δύο πεπαιδευμένοι, καλλιεργημένοι, αλλά εκείνο που βαρύνει περισσότερο είναι η ψυχική και πνευματική κατάσταση της μητέρας. Τα παιδιά επηρεάζονται -λένε- κατά τα 9/10 από τον ψυχισμό και γενικά την προσωπικότητα της μητέρας τους και το υπόλοιπο του πατέρα τους. Το παιδί εξαρτάται άμεσα κατ' ευθείαν από την τρυφερότητα και την ευφροσύνη της μητέρας του.

Κάποιος άλλος συγγραφέας είπε ότι το πολιτιστικό επίπεδο ενός λαού είναι στενάτα συνδεδεμένο με τη μόρφωση των γυναικών αυτού του λαού. Κι αν λάβει κανείς υπ' όψη τα λεγόμενα των μεγάλων παιδαγωγών, ότι η διδασκαλία του χαρακτήρα ενός παιδιού συμπληρώνεται βασικά μέσα στα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής του καταλαβαίνει κανείς το ρόλο της μητέρας...

Γενικά, λέμε ότι αν θέλει ένας λαός να προκόψει -όσο βέβαια αυτό είναι ανθρωπίνως δυνατό και πάντα παλεύοντας- πρέπει επίσημα το Κράτος να φροντίζει να καλύτερεται τη θέση της γυναικας-μητέρας. Πρέπει τα κορίτσια, περισσότερα ίσως κι απ' τ' αγόρια, να μαθαίνουν γράμματα!... (Αυτό στη χώρα μας -2000 μ.Χ.- — έχει γίνει!)

Η σύγχρονη μητέρα έχει πολύ βαρύ φορτίο στους ώμους της. Η οικογένεια πρώτα και η Κοινωνία μετά πρέπει να κατανοούν και να συμπαρίστανται - για το καλό όλων φυσικά.

Παλιότερα εκφράζονταν φόβος και επιφυλάξεις αν θα αποδώσει μια μητέρα στο χώρο της εργασίας. Με τον καιρό αποδείχτηκε ότι οι εργαζόμενες μητέρες τη νοικοκυρική νοοτροπία τους, την ευφροσύνη, την ευαισθησία, την ευσυνειδησία, τα μετέφεραν όλα αυτά και στο χώρο της εργασίας τους.

Η Μητέρα πρέπει να προστατεύεται από το Κράτος ιδιαίτερα: παιδικόι σταθμοί, οικονομική βοήθεια, ανάλογη μεταχείριση στον χώρο εργασίας... Ο ισόβιος σωματικός, πνευματικός και ψυχικός αγώνας της αξίζει κάθε αναγνώριση και ανταπόδοση.

***

Αχ, Μάννα μου!

Ένας στεναγμός μέσα σε όλη τη ζωή, την ποίηση και τα τραγούδια μας...

Όταν η ανθρώπινη ψυχή υποφέρει (ή λίγο, ή πολύ), στη Μάννα -και μόνο στη Μάννα- απευθύνεται (όπου κι αν βρίσκεται).

Ο ήρωας των ηρώων στον Όμηρο, ο ημίθεος ξανθός Αχιλλέας, θρηνώντας τον θάνατο του Πατρόκλου, τη μητέρα του αναζητεί, τη Νηρηίδα θεά Θέτιδα! Κι εκείνη σχίζει τα κύματα, για να βρεθεί κοντά στο πονεμένο παιδί της.

Στη δημοτική μας ποίηση (αυτό το αριστούργημα της Ελληνικής ψυχής), αλλά και στην επώνυμη σύγχρονη ποίηση, όταν αναστενάζει ο άνθρωπος -κ α ι ο άνθρωπος κ α ι η γυναίκα, και ο μικρός και ο μεγάλος- στη Μάννα και μόνο στη Μάννα απευθύνεται (ζωντανή ή πεθαμένη, παρούσα, απουσία)... Και μόνο της Μάννας ο πόνος αναφέρεται και τονίζεται.

• Μάννα ψυχή, μάννα καρδιά, μάννα και το κεφάλι...

Μάννα, θοδά είναι τα βουνά και θαμπερό το σπίτι...

Μάννα, την κόρη που είδα εγώ άλλος να μην την πάρει...

(Δημοτικό. Ο ερωτευμένος Κωσταντής)

• Όλες οι μάννες κλαίγανε, όλες παρηγοριόταν...

Μα μια μαννούλα ενός παιδιού παρηγορία δεν έχει...

(Δημοτικό. Πνίγνικε το μοναχοπαιδί της - ναυτόπουλο)

• Κλαίω κι εγώ και κλαίγομαι, και όσο ζω θα κλαίω.

Πέροι πήραν το γιόκα μου, φέτος τον αδερφό μου...

(Δημοτικό. Τουρκοκρατία, παιδομάζωμα)

• Μάννα, με τους εννιά σου γιους και με τη μιά σου κόρη.

Την κόρη τη μονάκριβη τη χλιοσαγμένη...

(Η μοναχοκόρη παντρεύεται στην ξενιτιά. Τα εννιά αγόρια πεθαίνουν - επιδημία).

Κι έμεινε η μάννα μοναχή σαν καλαμιά στον κάμπο...

(Δημοτικό)

• Ανάθεμά σε ξενιτιά κι εσύ και το καλό σου...

Μου πήρες το παιδάκι μου και τό 'καμες δικό σου...

• Στείλε, ουρανέ μου, ένα πουλί να πάει στη μάννα υπομονή...

(Ελληνες πολιτικοί πρόσφυγες, μετά το 1949, στη Σοβιετική Ένωση)

• Για το Μέτωπο σαν έφευγα, μαννούλα

εσύ δεν ήρθες να με δεις...

Ξενοδούλεες, και πήρα μόνος μου το τραίνο

που με πήγε πέρα απ' τη ζωή...

• Μάννα μου, με καλέσανε να πάω να στεφανώσω

τον νιόν, όπου καρτέραγες άντρα για να τον πάρω...

- Και πώς το λες, παιδάκι μου... Μπορείς...

- Μάννα μου, τ' αποφάσισα, γερή καρδιά θα δείξω...

- Σύρε, παιδί μου, στο καλό και στην καλή την ώρα

και να γιομίζει η στράτα σου τριαντάφυλλα και ρόδα...

(Δημοτικό)

Αχ, Μάννα μου!

Ένας στεναγμός μέσα σε όλη τη ζωή

Την ποίηση και τα τραγούδια μας.

Μάιος 2016

Ένας Αγναντίτης του Αη Γιώργη μαχαλά θυμάται περιστατικά της παιδικής του ηλικίας και τα περιγράφει

Το φθινόπωρο του 1938 γράφτηκα και φοιτούσα στην πρώτη τάξη του δημοτικού σχολείου Αγνάντων, που λειτούργουσε σε κτίριο στον Αη Γιώργη μαχαλά, στη μεγάλη τότε πλατεία επάνω από το γυμνάσιο που λειτούργησε τη 10ετία του 1950 και μετά. Εγγραφα τότε στην πλάκα και γράφω ακόμη με το ζερβί (=το αριστερό χέρι) και η δασκάλα με ενοχλούσε για να γράψω με το δέξι (=δεξιό) χέρι. Εγώ όμως κρυφά συνέχιζα να γράφω με το αριστερό χέρι. Η δασκάλα κουράστηκε να με ενοχλεί και εγώ συνέχισα το δικό μου, δηλαδή να γράφω με το αριστερό χέρι.

Το τρίτο 10ήμερο του Νοεμβρίου του 1940 διαδόθηκε στο χωριό ότι ο Ελληνικός Στρατός κατέλαβε την Κοριτσά. Εμείς τα παιδιά, αλλά και μεγαλύτεροι μας χτυπούσαμε τις καμπάνες του χωριού χαρούμενα όλη την ημέρα.

Τον Απρίλιο του 1941 διαδόθηκε στο χωριό, οι Ιταλοί και οι Γερμανοί στρατιώτες κατέλαβαν την Ελλάδα, Εμείς τα παιδιά στενοχωρηθήκαμε και κλάψαμε.

Από το χειμώνα του 1942 επικράτησε μεγάλη πείνα κυρίως στις πόλεις. Στο χωριό είχαμε ψωμί από αλεύρι καλαμποκιού και σιταριού, λάχανα αλευρωμένα με αλεύρι καλαμποκιού, φαγόσπαρα, ρεβίθια, φακή, λαχανόπιτες κ.λπ. από παραγωγή μας στα λίγα κτήματά μας. Επίσης γάλα, ξυνόγαλο, γκίτζα, γιαούρτι κ.λπ. από τα λίγα γίδια που είχαμε σε κάθε οικογένεια.

Τον Ιούνιο του 1942 τελείωσα την τετάρτη τάξη του δημοτικού και το Σεπτέμβριο εισάχθηκα και φοίτησα στην πρώτη τάξη του τότε οκτατάξιου γυμνασίου Αγνάντων, που λειτούργουσε σε οικία ιδιοκτησίας του Δήμου (=Μπαλαδής) στο μαχαλά της Παναγίας, πριν το γεφύρι προς τα Παλιόμπελα δεξιά. Ήταν κτίριο μεγάλο με υπερυψωμένο ισόγειο και δύο ακόμη ορόφους. Τον Ιούνιο του 1943 προήχθη στην δεύτερη τάξη, όμως το γυμνάσιο Αγνάντων δεν λειτούργησε τα σχολικά έτη 1943-44, 1944-45 και την περί-

Κων/νος Ιω. Κώστας, Ηλίας Γ. Ζάραγκας και Γεώργιος Αθ. Πριτσιβέλης

οδο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου του έτους 1945.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1943:

α) Στην περιοχή μας δημιουργήθηκαν δύο οργανώσεις Εθνικής Αντίστασης, ήτοι: του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ-ΕΟΕΑ. Αργότερα σε μεγαλύτερη ηλικία έμαθα ότι σε όλη την Ελληνική Επικράτεια συγκροτήθηκαν και άλλες αντιστασιακές οργανώσεις, οι οποίες διαλύθηκαν. Ποιός τις διέλυσε και γιατί; Είναι συζητητέο.

β) Στην πλατεία επάνω από την εκκλησία της Παναγίας το μήνα Αύγουστο είδα δύο με στρατιωτικά ντυμένους και με μεγάλα γένια, να αγκαλιάζονται και να φιλιούνται. Μετά τα αγκαλιάσματα και τα φιλήματα μίλησε ο καθένας τους χωριστά στο συγκεντρωμένο κόσμο της περιοχής. Τι είπαν δεν ξέρω, γιατί εμείς τα παιδιά τρέχαμε και παίζαμε, ξυπόλυτα βέβαια.

γ) Μέχρι το Σεπτέμβριο ο ΕΛΑΣ ήταν εγκατεστημένος στο δημοτικό σχολείο στον Αη Γιώργη μαχαλά και ο ΕΔΕΣ στο γυμνάσιο και σε ιδιωτικό οικία της Παναγίας το μαχαλά και ήταν αγαπημένοι. Τότε τρεις οικοδόμησες από τον Αη Γιώργη μαχαλά ξεκίνησαν να πάνε στην Παναγία το μαχαλά, για να γίνουν αντάρτες του ΕΔΕΣ, γιατί τότε έλεγαν ότι ο ΕΔΕΣ δίνει σε κάθε αντάρτη του κάθε μήνα μία χρυσή λίρα. Όμως στην πλατεία έξω από το δημοτικό σχολείο κάποιοι πήραν τον ένα κρυφά, χωρίς να καταλάβουν οι άλλοι δύο και τον έκαναν αντάρτη του ΕΛΑΣ. Αποτέλεσμα, μετά από καιρό, οι Αγναντίτες τους δύο τους χαρακτήριζαν «δεξιό» και τον ένα «αριστερό».

δ) Στο τέλος Σεπτεμβρίου περιπίπτει ο Φεβρουάριος και οι δύο οργανώσεις από το χωριό. Στο τέλος Οκτωβρίου ήρθαν στην περιοχή μας τα γερμανικά στρατεύματα. Χρόνια αργότερα έμαθα ότι ο ΕΛΑΣ και ο ΕΔΕΣ πολέμησαν μεταξύ τους στην περιοχή νοτιοανατολικά του χωριού Βουργαρελίου, κοντά τα σύνορα του νομού της Άρτας με τους νομούς Τρικάλων και Καρδίτσας.

ε) Αποτέλεσμα της μεταξύ τους διαμάχης, ο ΕΛΑΣ έδιωξε τους ΕΔΕΣ από την περιοχή των Τζουμέρκων προς την περιοχή

δεξιά της ροής του Αράχθου ποταμού, δηλαδή προς την περιοχή του Ξηροβουνίου και της Λάκκας Σουλίου.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1944:

α) Στην Πλάκα των Ραφτανών στο τέλος Φεβρουαρίου συνεδρίασαν οι αρχηγοί του ΕΛΑΣ, του ΕΔΕΣ και της ΕΚΚΑ και αποφάσισαν να συνεργάζονται μεταξύ τους κατά των τότε κατακτητών Γερμανών, δεδομένου ότι οι Ιταλοί αποχώρησαν από την Ελλάδα το καλοκαίρι του 1943.

β) Τον Απρίλιο ο ΕΛΑΣ διέλυσε την ΕΚΚΑ στην Παναγιά και οι αρχηγοί τους σκότωσε με μαχαίρι τον αρχηγό της, τον απόστρατο συνταγματάρχη Δημήτριο Ψαρρό σε περιοχή κοντά στο χωριό «Κλήμα» της Δωρίδας.

γ) Τον Οκτώβριο έφυγαν οι Γερμανοί από την Ελλάδα και επέστρεψε στην Αθήνα από το εξωτερικό η Ελληνική Κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Γεώργιο Παπανδρέου.

δ) Το Δεκέμβριο ο ΕΛΑΣ με αρχηγό τον «Άρη Βελουχιώτη», κατά κόσμον Αθανάσιο Κλάρα, επιτέθηκε στην περιοχή της Ηπείρου κατά του ΕΔΕΣ, τα τμήματα του οποίου υποχώρησαν στα παράλια της Πρέβεζας και της Θεσπρωτίας και από εκεί με πλοία μετακινήθηκαν στην Κέρκυρα, όπου εγκαταστάθηκαν μέχρι το Μάρτιο του 1945, οπότε και επέστρεψαν μετά τη συμφωνία του Φεβρουαρίου του 1945 μεταξύ της Ελληνικής Κυβέρνησης και του ΚΚΕ.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1945:

α) Το Φεβρουάριο στη Βάρκιζα της Αττικής υπογράφηκε συμφωνία ειρήνευσης μεταξύ του πρωθυπουργού Νικολάου Πλαστήρα και των εκπροσώπων της ΚΚΕ, η λεγόμενη «Συμφωνία της Βάρκιζας». Δεν συμφώνησε ο Άρης Βελουχιώτης και βγήκε πάλι αντάρτης στα βουνά, κυνηγημένος από τους αντιπάλους του. Βαδίζοντας σε μονοπάτι του χωριού Μεσοβούντα του νομού Άρτας αυτοκτόνησε.

β) Την 1η Σεπτεμβρίου έγινε δημοψήφισμα και εγκρίθηκε η επιστροφή από το εξωτερικό του βασιλιά Γεωργίου του Β', ο

Συνέχεια στη σελίδα 7

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

Γραφ. Σοφοκλέους 33

Τ.Κ. 105 52 ΑΘΗΝΑ

Τηλ. - Fax: 210-3313067

www.agnanta.com.gr

E-mail:

info@agnanta.com.gr

Εκδότης:

Χρήστος Γ. Χριστοδούλου

Πρόεδρος της Αδελφότητας

Κωδικός: 3734

Υπεύθυνος

τυπογραφείου:

ΑΦΟΙ ΖΟΥΜΠΟΥΛΗ Ο.Ε.

Γερανίων 7 - 2ος όροφος

Τηλ. - Fax: 210-52.38.107

E-mail: costasz@yahoo.gr

Το λαγιαρνί και ο Μανουσάκας

(Μια μικρή ανθρώπινη, συγκινητική και τρυφερή ιστορία από τη ζωή του χωριού μας)

Το περασμένο καλοκαίρι, σε μια συζήτηση με τον εξάδελφό μου Χρήστο (Τάκη) Κατσούδα, λάτρη της παραδοσιακής μουσικής και πρωτοχορευτή των πανηγυριών μας, μου διηγήθηκε μια ιστορία με τον αείμνηστο και γνωστό ανά τα Τζουμέρκα - και όχι μόνο - βιολιστή από τα Άγναντα, «Μανουσάκας», κατά κόμον Στάθη Ζάχου και ένα τραγούδι που έπαιξε μια Κυριακή πρωί στο χωριό μας Καταρράκτης Άρτας, το 1953, το «Λάγιο αρνί».

Όπως ξανάγραφα και για υπενθύμιση το καλλιτεχνικό «Μανουσάκας» δόθηκε στον Στάθη Ζάχου, γιατί πρώτος «έφερε», από τα μέρη του Αγρινίου, και έπαιξε το τραγούδι «Τα Μανουσάκια» που διασκέδασε και το χόρεψαν γενεές και γενεές στα χωριά μας. (Αφήγηση στο κλαρινίστα Λουκά Τζόκα).

Μια Κυριακή πρωί, Ιούλιος 1953, μόλις είχε τελειώσει ο εκκλησιασμός και οι χωριανοί είχαν σκορπιστεί στα γύρω καφενεία για τον πρωινό καφέ τους, μετά από το αντίδωρο και τη μεταλαβιά. Οι περισσότεροι προτίμησαν το καφενείο της αείμνηστης Αλεξάνδρας Ντανέλη εκεί που σήμερα στεγάζεται το SUPER MARKET του πρόσφατα αποβιώσαντος Ιωάννη Τζούβα.

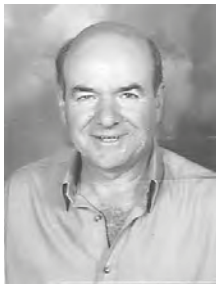
Ακόμη θυμάμαι την πλούσια κληματαριά, που με την φυλλωσιά της δεν άφηνε «ούτε ακτίς ηλίου να διέλθει δια των φύλλων», τα οποία θρόιζαν με το πρώτο αεράκι, παρέχοντας ανακούφιση από την καλοκαιρινή ζέση.

Εκεί, λοιπόν, με την «αγορά πλήθους» έφθασε ο αγαπητός «Μανουσάκας» με το καπελάκι του, το βαλτιτσάκι (θήκη) του βιολιού του και φορτωμένος -όπως πάντα- με το χαμόγελό του, τους καλημέρισε όλους. (Ακόμη η μητέρα μου θυμάται: Τι κάνεις Τάσσινα, πώς είναι ο Τάσος, τα παιδιά σας καλά;», πρόσχαρος πάντα και χαρούμενος, όπως λέει η Ανθή. Οι θαμνίνες τον καλωσόριζαν ο καθένας με τον τρόπο του. «Καλώς τον Στάθη. Γεια σου Μανουσάκια... τι κάνεις Γιώργο, η γυναίκα τα παιδιά; Καλώς ήλθατε, καλωσόρισάτε κύριε Γιάννη. Καλή παραθέριση, καλό καλοκαίρι» είτε απευθυνόμενος και χαιρετώντας με χειραψία τον Ιωάννη Γιώτη, βιομηχανο παιδικών τροφών, που παραθέριζε στον Καταρράκτη.

Οι παραγγελίες βροχή για καφέ στον Μανουσάκας κι αφού πήρε μια ανάσα τον ρώτησαν πώς τόσο πρωινός φάνηκε στο χωριό μας. Ερχόταν -όπως είτε- από το Αλώνι Χιόνι, ένας ζωντανός ποιμενικός συνοικισμός του Καταρράκτη στα Λειβάδια, όπου το προηγούμενο βράδυ είχαν παίξει σε γάμο με την κομπανία των Ζερβαίων. Για την ιστορία αναφέρω ότι το Αλώνι - Χιόνι ονομάστηκε γιατί τον μήνα Αλωνάρη (Ιούλιο) και στο σχολείο αυτό που στεγαζόταν δίπλα από την οικία του Ευάγγελου Γιώτη, διδασκε για πολλά χρόνια ο προσφάτως εκδημιώμενος, αγαπητός, εξαιρετός δάσκαλος και άνθρωπος Κώστας Τάσης και πρόσφερε σημαντικό διδακτικό έργο στα παιδιά των αγροτοποιμένων που μοιραζόντουσαν τα βιβλία στο μάθημα.

Πίνοντας, λοιπόν, τον καφέ του ο Στάθης άρχισε τη συζήτηση για το γάμο, το χορό και τα τραγούδια, συμπεθέρους και τα σχετικά. Τότε ο Γιάννης Γιώτης, ζήτησε από τον «Μανουσάκας», αν μπορεί να τους παίξει ένα τραγούδι. (Να ήταν άλλος θα έβρισκε δικαιολογίες και προφάσεις, «να μόνος μου, κουρασμένος, δεν έχω συνοδεία» κτλ, αλλά ο Στάθης, που δεν χάλαιε ποτέ χατίρι και καρδιές απάντησε: «Μετά χαράς κυρ Γιάννη».

Εβγαλε το βιολί του, το κούρδισε και άρχισε να παίζει το «Σκάρο». Οι μουσικές νότες, δοσμένες από το δοξάρι του ξεσκάρισαν τα πρόβατα στο... βουνό,

Γράφει ο
Ναπολέων Κατσούλης

τον «Μανουσάκας» να του παίξει και να του τραγουδήσει το «Λάγιο αρνί». Πρόθυμος εκείνος σηκώθηκε και με τη χαρακτηριστική του φωνή άρχισε το σκοπό: «Κλέφτες βγή...-μωρέ- κλέφτες βγή... κλέφτες βγήκαν στα βουνά -ωρέ κλέφτες βγήκαν στα βουνά για να κλέψουν άλογα...πήραν και το λάγιο αρνί...το πήρανε και πάνε βλάχα μ' βλάχαμ' δεν μας ρωτάνε», συνοδεύοντας βέβαια το τραγούδι με το γλυκόλαλο παίξιμο του βιολιού του.

Ο κυρ Γιάννης τον ευχαρίστησε, του έδωσε ένα καλό κέρασμα, ζητώντας του και πάλι να παίξει το «Λάγιο αρνί».

-Μετά χαράς, κυρ Γιάννη απάντησε ο Στάθης. Άρχισε πάλι το σκοπό, το τραγούδι αντήχησε σε όλα τα καφενεία, άρχισε η μάζωξη, το ακροατήριο πλήθυνε, το κέφι άναβε κι ο Στάθης απτότητας «πήρανε το λάγιο αρνί, πούχε το χρυσό μαλλί, τ' ασημένιο κέρατο.» Τελειώνοντας το τραγούδι ο κυρ Γιάννης και πάλι τον ευχαρίστησε και πάλι νέο φιλοδώρημα.

Άρχισαν να φτάνουν τα πρώτα ούζα-τσιπούρα, ζεστάθηκαν οι καρδιές, το κέφι ανέβαινε, μαζί με τον ήλιο και ο κυρ Γιάννης πάλι ήθελε το «Λάγιο αρνί».

-Τώρα, τώρα αμέσως αποκριθήκε ο κυρ Στάθης με το πλατύ χαμόγελο. Μια γουλιά νερό, ένα τοιπράκι με ελιά και στραγάλια, σήκωσε το καπελάκι του και άρχισε: «Κλέφτες βγήκαν στα βουνά, βλάχα μ' δεν μας ρωτάνε». Τελειώνοντας το τραγούδι ο κυρ Γιάννης πήδη κέρασμα στον Μανουσάκας.

-Μωρέ Κώστα, τι γίνεται στις Αλεξάνδρας, ρώτησαν άλλοι από τα παρακάτω καφενεία.

-Α, να σ' πω. Τους μεράκλωσε όλους ο Μανουσάκας με το βιολί του.

-Ο Μανουσάκας που βρέθηκε τέτοια ώρα στο χωριό; Άκου, άκου παίξιμο και τραγούδι. Πάμε για χάξι. (Θέαμα).

Το καφενείο είχε γεμίσει από καθισμένους και όρθιους, έγινε ένα αυτοσχέδιο, αυθόρμητο κεφάτο λαϊκό πανηγύρι με μοναδικό τραγουδιστή τον «Μανουσάκας», το μοναδικό βιολί του και ισοκράτες τους χωριανούς.

-Και πάλι Στάθη το «Λάγιο αρνί».

-Μετά χαράς παιδιά. Πάλι το τραγούδι, πάλι με χαμόγελο και κέφι τραγουδούσε για τα Τζουμέρκα, τα πρόβατα, την αγνή και όμορφη ποιμενική ζωή. Και ο ήχος του βιολιού του κρυστάλλινος κελάρυζε στις καρδιές των ανθρώπων της παρέας.

Σε μια στιγμή, όταν τελείωσε το τραγούδι και πριν ο κυρ Γιάννης βγάλει λεφτά για το κέρασμα, ο «Μανουσάκας» με τη χαρακτηριστική του φωνή του λέει: «Κυρ Γιάννη, αφού σας αρέσει το τραγούδι, μπορώ να σας το παίζω μέχρι το απόγευμα. Μη μου δίνετε άλλα λεφτά». Επικράτησε μια αμήχανη σιωπή και έκδηλη συγκίνηση. Ο αφηγητής λέει ότι κάποιο δάκρυ κύλησε κι εγώ μεταφέρω αυτούσια τα λόγια του «Μανουσάκας»: «Μη μου δίνετε άλλα λεφτά».

Εγώ εδώ τι να προσθέσω; Ευγένεια ψυχής, καλοσύνη, εκτίμηση, άδολη και αγνή φιλία, περίσσεμα καρδιάς όλα δοσμένα στη φρόνηση του «Μανουσάκας»: «Μη μου δίνετε άλλα λεφτά».

Τη συγκίνηση της στιγμής διέκοψε μια φωνή από την παρέα.

-Τα ούζα και καλό μεζέ.

Ο «Μανουσάκας» πρόσχαρος και χαρούμενος άρχισε και πάλι να παίξει όμορφους σκοπούς του τόπου μας, να τους συνοδεύει με τη χαρακτηριστική του φωνή και να σκορπίζει το κέφι και τη χαρά στην αυθόρμητη κεφάτη φιλική μάζωξη. Αφού τους έπαιξε και το «αφήνω γεια» ήλθε η ώρα, να οδοιπορήσει για το κονάκι του στην Άγναντα.

-Γιώργο, Κώστα, γεια σου Τάκη θα σας δω στο πανηγύρι, να πάρετε και κανένα χορό.

-Μ' όλη την κομπανία Στάθη στο πανηγύρι.

-Σας ευχαριστώ όλους, γεια σου κυρ Γιάννη και θα το τραγουδήσω πάλι στο πανηγύρι.

Ο Γιάννης Γιώτης έδειχνε ιδιαίτερα χαρούμενος, αλλά και συγκινημένος από τη μουσική πανδαισία που χάρισε σε όλους, αλλά πολύ περισσότερο επειδή του έπαιξε και τραγούδησε το αγαπημένο του «Λάγιο αρνί».

Φορτωμένος, λοιπόν, τον αχώριστο σύντροφό του (το βιολί του) πήρε το δρόμο για την Άγναντα. Στο

δρόμο της επιστροφής δεν το ζέστανε τόσο ο καλοκαιρινός ήλιος ή τα κέρασματα, όσο ζέστανε την καρδιά του, η φιλία, η αγάπη, η εκτίμηση όλων των Τζουμερκιωτών και επιπλέον η φιλία και η εκτίμηση του αείμνηστου Ιωάννη Γιώτη, ενός σημαντικού συντοπίτη μας, ο οποίος ξεκίνησε από ποιμενική οικογένεια, αλλά με τη διορατικότητα, την εργατικότητα του και την ευφυΐα πρωτοπόρησε και ίδρυσε την πρώτη ομώνυμη βιομηχανία παιδικών τροφών (Ανθος Αραβοσίτου - Ανθος Ορύξης κλπ) η οποία μέχρι σήμερα με τις επεκτάσεις σε πολλούς κλάδους τροφίμων, κατέχει εξέχουσα θέση στην παραγωγή ποιοτικών προϊόντων στη χώρα μας και στη διεθνή αγορά.

Αυτό το περιστατικό που περιγράφω, αγαπητοί φίλοι αναγνώστες, κράτησε στη μνήμη του ο εξάδελφός μου και εγώ το μεταφέρω αυτούσια για την ιστορική καταγραφή της ζωής των ανθρώπων του τόπου μας, επειδή θεωρώ ότι κάποιες στιγμές στη ζωή μας έχουν μια ιδιαίτερη σημασία και αφήνουν σημάδια και αποτυπώματα στο χρόνο. Εδώ, όμως, θέλω να επισημάνω, συγκρίνοντας τις οικονομικές συγκυρίες της τότε εποχής που όλοι ζήσαμε τη στέρηση και τη φτώχεια σε όλο το μεγαλείο - γιατί πάνω απ' όλα μού 'μεινε η φρόση ενός αγαπητού αμελήριου αγωνιστή: «Αν σας αρέσει κυρ Γιάννη το τραγούδι μπορώ να σας το παίζω μέχρι το απόγευμα χωρίς λεφτά».

Σαν επίλογο θέλω να προσθέσω τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη όλων μας -σαν ένα κέρι και λιβανωτό ευλαβικά στη μνήμη του Στάθη Ζάχου («Μανουσάκας») και όλων των μουσικών της ευρύτερης περιοχής των Τζουμερκων - που αυτοδίδακτοι αλλά με πηγαία έκφραση, αυθεντικότητα και τον αφικαίμετο χαρακτήρα της μουσικής τους έκφρασης, μας παρέδωσαν τα αγνά ακούσματα των δημοτικών μας τραγουδιών, πολύτιμο κειμήλιο και παρακαταθήκη στην πλούσια μουσική μας παράδοση. Ουράνιες πλέον μελωδίες να συνοδεύουν την ανάπαυση των ψυχών τους.

Μαρία Χρ. Γκουβά - Ντάλια
Περιβαλλοντολόγος - Δασολόγος

Γεωτρήσεις
Φωτοερμηνείες
Δασικές μελέτες
Περιβαλλοντικές μελέτες

Τηλ.: 26810 22361 & 6943 744883
Epidasous@gmail.com

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Κ. ΚΑΡΑΜΑΝΗΣ

Διηγητής

N. ZEPBA 2 • 3ος όροφος • Γραφ. 19 • Ιωάννινα • 45332
Τηλ. Γραφείο 26510-76827, Fax: 26510-76653
Κιν.: 697-4364003

Ένας Αγναντίτης του Αη Γιώργη μαχαλά

Συνέχεια από τη σελίδα 5

ο οποίος επέστρεψε στην Αθήνα τον ίδιο μήνα.

γ) Το 1945 δεν λειτουργήσε το γυμνάσιο Αγνάντων. Το έτος αυτό καταργήθηκε η εισαγωγή των αποφοίτων της Δ' τάξεως του δημοτικού σχολείου στην πρώτη τάξη του γυμνασίου (=οκτατάξιου) και επανήλθε ο θεσμός της εισαγωγής των αποφοίτων της ΣΤ' τάξεως του δημοτικού σχολείου στην πρώ-

αυτές ονομάστηκαν τότε συμμορίες-κομμουνιστοσυμμορίες, τα ένοπλα δε μέλη τους αντάρτες-συμμορίτες. Αργότερα, τη 10ετία του 1980 ονομάστηκαν «δημοκρατικός στρατός».

ΤΟ ΕΤΟΣ 1948:

α) Στις 14 Μαΐου διαδόθηκε στο χωριό, ότι έρχονται οι αντάρτες. Την ίδια μέρα φύγαμε και πήγαμε στο Βορδώ (=Μιο-νολίθι), γιατί είχαμε τη γνώμη, ότι θα μας σώσουν οι Βορδίτες, που είχαν ντουφέκια. Την 15η Μαΐου το πρωί ήρθαν στο χωριό και αλληλοντοφεκίστηκαν αυτοί από τη Φανερωμένη και οι χωροφύλακες με τους μούδες του χωριού από τον Άγιο Χριστόφορο. Μετά το μεσημέρι έφυγαν προς τους Μελισσορυγούς.

β) Στις 22 Ιουνίου διαδόθηκε ότι θα έλθουν πάλι οι αντάρτες. Φύγαμε πάλι το απόγευμα με προορισμό το Μονολίθι, αλλά στη διαδρομή παραμείναμε στα Τρίκια Αγνάντων. Την 1 και 30' ώρα τη νύχτα της 23ης Ιουνίου ακούσαμε ντουφεκιά στα σύνορα αγναντων και Καταράκτη στη θέση «Σταυροπήκη» και ξεκινήσαμε αμέσως για το Μονολίθι. Όταν φθάσαμε στο Ντριποκόζ Αγνάντων ακούσαμε πάλι πυροβολισμούς από την «Πλάκα» των Ραφτανένων. Τότε κρυφτήκαμε μέσα στο λόγγο από κουξαριές και φιλικία επί 10 ημερών. Τα μεσάνυχτα της 2ας Ιουλίου ξεκινήσαμε για την Άρτα πεζοπορώντας, όπου φθάσαμε μετά δύο ημερών. Υπόψη ότι η απόσταση από το χωριό για την Άρτα 55 χιλιόμετρα με το πόδι. Υπήρχε σχετική πινακίδα κοντά στο γεφύρι του χωριού, απέναντι από τις εγκαταστάσεις του ΟΤΕ. Αυτή η πινακίδα από χρόνια τώρα δεν υπάρχει.

τη τάξη του γυμνασίου (= εξατάξιου). Ο υποφαινόμενος το σχολικό έτος 1942-43 φοίτησα στην πρώτη τάξη του οκτατάξιου γυμνασίου Αγνάντων, που ισοδυναμούσε με την πέμπτη τάξη του δημοτικού. Στο τέλος αυτού του σχολικού έτους προήχθη στην δεύτερη τάξη του γυμνασίου, που ισοδυναμούσε με την έκτη τάξη του δημοτικού. Τα επόμενα δύο σχολικά έτη δεν φοίτησα στο γυμνάσιο, διότι το γυμνάσιο Αγνάντων δεν λειτουργήσε τα σχολικά αυτά έτη και μέχρι τον Δεκέμβριο του έτους αυτού. Λόγω των μεταρρυθμίσεων που αναφέρω πιο πάνω και του γεγονότος ότι το σχολικό έτος 1945-46 έγινε δύο σχολικά έτη, ο υποφαινόμενος τη χρονική περίοδο του Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου του 1945 φοίτησα στην έκτη τάξη του δημοτικού σχολείου Αγνάντων (=αντίστοιχη της Β' τάξης του οκτατάξιου γυμνασίου) και πήρα απολυτήριο της έκτης τάξης του δημοτικού σχολείου.

ΤΟ ΕΤΟΣ 1946:

α) Επαναλειτούργησε από τον Ιανουάριο το γυμνάσιο Αγνάντων (=εξατάξιο). Ο υποφαινόμενος απόφοιτος πλέον της ΣΤ' τάξης του δημοτικού, έδωσα εισαγωγικές εξετάσεις, εισήχθηκα στην πρώτη τάξη του γυμνασίου Αγνάντων και τον Ιούνιο του ίδιου έτους προήχθη στην Β' τάξη του γυμνασίου, στο οποίο συνέχισα μέχρι και την Γ' τάξη του γυμνασίου Αγνάντων κατά το σχολικό έτος 1947-48, από την οποία προήχθη στην Δ' γυμνασιακή τάξη, δηλαδή στην ΣΤ' τάξη του παλαιού οκτατάξιου γυμνασίου.

β) Την 1η Μαρτίου έγιναν βουλευτικές εκλογές, στις οποίες δεν έλαβε μέρος το ΚΚΕ. Δεν γνωρίζω γιατί.

Το έτος 1947 διοργανώθηκαν στα Ελληνικά βουνά ένοπλες δυνάμεις κατά της τότε ένοπλης τάξης της χώρας. Οι δυνάμεις

από τους αναγνωρισθέντες αντιστασιακούς, που τη 10ετία του 1980 είχαν σωματική αναπηρία, πήραν σύνταξη με ειδική διαδικασία, προβλεπόμενη από διατάξεις και νόμους της περιόδου αυτής.

Το καλοκαίρι του 1949 έφυγα στο εξωτερικό (=Αλβανία, Γιουγκοσλαβία, Βουλγαρία και από εκεί σε άλλες χώρες του υπαρκτού τότε σοσιαλισμού), από τις οποίες επέστρεψα στην Ελλάδα την 10ετία του 1980, οι επιζητάντες τότε.

Από εμάς τα παιδιά (=αγόρια και κορίτσια) ηλικίας 10-12 κατά την κατοχική περίοδο (1941-1944), μερικοί από τύχη ή εθελοντά τους, τη δεκαετία του 1980 ονομάστηκαν «αγωνιστές Εθνικής Αντίστασης», με τη διαδικασία του άρθρου 12 του νόμου 1285/1982 (ΦΕΕ 115 Α) και του Π. Δτος 379 του 1983.

Από τους αναγνωρισθέντες αντιστασιακούς, που τη 10ετία του 1980 είχαν σωματική αναπηρία, πήραν σύνταξη με ειδική διαδικασία, προβλεπόμενη από διατάξεις και νόμους της περιόδου αυτής.

«Τα κρύσταλλα» του πατρικού

Καταμεσής στη σάλα στέκει μικρό τραπέζι ξύλινο, βλογιοκομμένο απ' το σαράκι. Τραπεζομάντιλο κιτρινωμένο απ' την πολυκαιρία καλύπτει στοργικά τις λαβωματίες του. Πάνω του, ίσα-ίσα που χωρούν του σπιτιού «τα κρύσταλλα».

Κανάτα γυάλινη με εφηβικές καμπύλες, ολόγεμη κρυστάλλινο νερό από την «κρύα βρύση», ιδρωμένη, έτοιμη να ραγίσει απ' την αγιάδα του πανανθρώπινου ποτού. Νερό με άρωμα από ρητίνη που κόμπο-κόμπο εδάκρυζε στο χαραγμένο το κορμί παλαικής ελάτης. Πλάι φοντανιέρα από γυαλί, διάφανη να προκαλούν τα πάλλευκα λουκούμια άλλα με σάρκα μελιχρή κι άλλα με γεύση και χρώμα άγριου ρόδου. Κι αντικριστά, του τοίχου τη ραγισματιά κρύβει, πάντα κεντημένη από παιδούλας χέρια, που 'γίνε μανά και γιαγιά και έφυγε για πάντα. Με πρόκες παράταρες στον τοίχο καρφωμένη, για να κρεμάται αραιά και που η λάμπα πετρελαίου.

Μια «καλημέρα» ολόχαρη στο κέντημα δεσπόζει, που 'κλέψε όλα τα χρώματα απ' το ζωνάρι του Θεού μετά την καταγίδα. Στον τοίχο του εργόχειρου πουλάκια ξομπλιασμένα, άλλα χωρίς πούπουλα και άλλα δίχως μύτη λουλούδια άγρια του βουνού

ορφανμένα απ' τα πέταλα και κάπου κι από μίσχους, η αλυσίδα τα 'ράγε μ' υπομονή στη σκάφη. Σ' αυτή τη σάλα τη μικρή, το χειμωνιάτικο μας, τις Κυριακές και τις Μεγάλες μέρες έρχονταν, απολείτουρα μ' αντίδορο στο στόμα θαιάδες αγαθές στα ολόμαυρα ντυμένες σα να το 'σкасαν από χορό αρχαίας τραγωδίας. Σαν πνεύματα έρχονταν αγαθά κι η μανά τους τρατάριζε λουκούμια, το γλυκύτερο γλυκό ολάκερης της γης. Δίπλα εμείς παιδόπουλα, στην ηλικία σύσκαλα, κερνούσαμε νερό και λαίμαργα η ματιά μας στα πεταχτά φτερουγίζε απ' τη φοντανιέρα στον κόρφο και στις άκριες της μπόλιας του κεφαλιού τους όπου 'χαν τα λιανώματα 'κείνες οι αρχαίες θείες. Κι αυτές σα να 'χαν βαθιά στα στήθια τους κρυμμένο Αμάλθειο κέρας, μας φίλευαν απλόχερα τον κόσμο τα καλούδια. Και σαν έφευγαν οι άγιες τούτες οι νυχές, πανηγύρι στήνονταν γύρω απ' το τραπέζι. Στο γυάλινο δοχείο βουτούσαμε βρεγμένα τα δάχτυλα μας, για να γευτούμε λουκουμίσκονη που μέσα είχε απομείνει. Κι έτσι η γλύκα αυτή κόλλησε για πάντα στον ουρανίσκο και ξεκολλάει μόνο σαν πεις τ' αντίδοτο, το μοσχομύριστο νερό απ' τη νερομάνα του χωριού, «την κρύα βρύση» που ασάλευτη κρατάει εκεί, στις ρίζες του βουνού.

Ένα αλώνι στοργικό με κοπιρά αλειμμένα, το είχαν για αλώνιομα κι ήταν ευλογημένο.

Τα δάρτια από κοντοέλατα καλά ξεφλουδισμένα, ένα μακρύ κι ένα κοντό με ένα σχοινί δεμένα.

Το σάρι όταν θέριζαν το κάνανε δεμάτια, το αφήναν να ξεραθεί επάνω στα χορδάρια.

Το στοίβαζαν σε θημωνιές ώσπου να έρθει η ώρα, το σκέπαζαν από βροχή κι από μεγάλη μόρα.

Τον Αλωνάη το 'φερναν για να το αλωνίσουν, σάρι να λιχνίσουνε φομιά για να φουρνίσουν.

Το δάρτι πήγαινε καπνός στον Ζιάρακα στη λάκα, άντρες, γυναίκες και παιδιά και σπάζαμε και πλάκα.

Ο ιδρώτας έφεπτε βροχή και τη χαρά μεγάλη, το αλώνι γέμιζε στρωτό άξιζε ο κόπος πάλι.

Όταν στα τελειώματα μαζεύανε το σπόρο, ξεχωρίζαν το άχνρο να φάει και το ζώο.

Το άλλο το λιχνίζανε το 'ράγαν στον αέρα, να καθαρίσει ο καρπός το σάρι από την αίρα.

Στο τέλος το μαζεύανε το 'βάζαν σε σακκούλες, το φέρνανε στα σπάρτα τους ακόμη και οι γριουίλες.

Το φέλαγαν σαν φνιάχτο στα ξύλινα αμπάρια, φομιά να κάνουν ζιμωτό για νιές και παλιμάρα.

Στο μύλο το πηγαίνανε στους ξεαδερφούς Χαμπίλη, άσπρη ποδιά φορούσανε κι αλευρωμένη μύτη.

Πάντα καλοδεχούμενοι παίρνανε το τσιουβάκι,

Γράφει η
Αριστέα
Γιαννούλα
Πρέντζα

και μας απαντούσανε έλατε αύριο βράδυ.

Για πάρτη τους κρατούσανε ένα μικρό ξεαράκι, και τ' άλλο το ξηγίζανε δίκαμα στο καντάρι.

Ήτανε πάντα ενγενικό

ντυμένοι στα λευκά τους και, πάντα ήταν τυπικοί κρατούσαν τη σειρά τους.

Όταν οι μύλοι κλείσανε ρήμαξε το χωριό μας, κάτω στη Σγάρα τρέχαμε ν' αλέσουμε το βιός μας.

Μετά από χρόνια άνοιξε τον μύλο ο Μανροπάνος, που στέκεται ακούρατος στην στάνη σαν τσιουβάνος.

Πλένει κι αλέθει γρήγορα απολαμβάνει θέα, και τη θροσύ του πλάτανου την έχεις για παρέα.

Λίγα λόγια για το χωριό μας

Σαράντα πέντε χιλιόμετρα νοτιοανατολικά των Ιωαννίνων και πενήντα πέντε χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Άρτας σε υψόμετρο εξακοσίων πενήντα μέτρων βρίσκεται το όμορφο χωριό μας, τα Άγναντα, το στολίδι των Τζουμέρκων. Και τι δεν θα μπορούσε κανείς να πει για τις ομορφιές αυτού του χωριού!

Πρώτα απ' όλα, στα Άγναντα θα δει κανείς τη φύση σε όλο της το μεγαλείο με τα πηγαιά νερά που αναβλύζουν και την πυκνή βλάστηση από πολλά δέντρα μεταξύ των οποίων βρίσκονται έλατα, πλατάνοι, ρείκες, πεύκα, κοιμηριές, τσιρινιτζέλες και ακακίες. Όποια εποχή και να επισκεφθεί το χωριό κανείς θα μαγευτεί από τις ομορφιές του.

Ο χειμώνας έχει μια άγρια ομορφιά αφού πλούσιο και παχύ χιόνι σκεπάζει ομοιόμορφα το χωριό σαν λευκά μανδύας, τα δέντρα απογυμνώνονται και ο δυνατός κρύος αέρας ηχεί όμορφα στα αυτιά μας. Έπειτα, η άνοιξη είναι ονειρική αφού η φύση αναζωογονείται, ανθίζουν τα λουλούδια, ο ήλιος είναι υπέροχος και όλο το χωριό ντύνεται στα πράσινα.

Το καλοκαίρι είναι ακαταμάχητο με τα κρύα νερά, την σκιά των πλατάνων και τις πλατείες που γεμίζουν κόσμο.

Τέλος, το φθινόπωρο είναι πολύ γοητευτικό με τα φύλλα των δέντρων που αλλάζουν χρώματα και πέφτουν, την ηρεμία που κυριαρχεί το διάστημα μετά τις διακοπές και την βροχή που πέφτει ήσυχα ήσυχα. Πέρα από τα όμορφα αυτά παιχνίδια της φύσης, άξα παρατήρησης είναι και τα όμορφα, λιθόκτιστα τα πιο πολλά, σπίτια που έχουν τα Άγναντα και στους δύο μαχαλάδες. Οι αυλές τους είναι ευρύχωρες, πλακοστρωμένες, με όμορφα λουλούδια και κληματαριές. Τα σπίτια του χωριού είναι πολύ γραφικά αν τα δει κανείς από μακριά έτσι που είναι τα περισσότερα φωλιασμένα μέσα στα δέντρα.

Επιπρόσθετα, οι κάτοικοι του χωριού είναι πάρα πολύ θερμοί και φιλόξενοι άνθρωποι και έχουν κάθε διάθεση να ξεναγήσουν τον εκάστοτε επισκέπτη σε κάθε γωνία του χωριού.

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι τα Άγναντα διαθέτουν πολλά αξιοθέατα όπως την Εκκλησία της Κοιμήσεως Θεοτόκου στο κέντρο του χωριού, την Εκκλησία της Αγίας Φανερωμένης, τον όμορφο νερόμυλο, το λαογραφικό Μουσείο και πολλά άλλα.

Κων/να Αντανοπούλου, Φιλόλογος
Εγγονή Αγαλίας και Κώστα Γιαννακόπουλου

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ & Χ. ΑΡΑΧΘΟΥ ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Νέα σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου

Με απόφαση του Υπουργού και του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας ορίστηκε η νέα σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων, Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου.

Στη θέση του Προέδρου παραμένει ο κος Χρήστος Χασάνης, Χημικός Μηχανικός Περιβαλλοντολόγος (Ειδικός Επιστήμονας). Επίσης, παρέμειναν στο Διοικητικό Συμβούλιο οι κκ. Χρήστος Γακόπουλος και Αθανάσιος Μπαζούκας.

Κατά την πρώτη συνεδρίασή του, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 2 Ιουνίου 2016 το Δ.Σ. εξέλεξε με μυστική ψηφοφορία μεταξύ των μελών του, τον κ. Δημήτριο Βαρέλη, Αντιπρόεδρο του Δ.Σ. και την κ. Καλλιόπη (Κέλλυ) Καραμάνη Γραμματέα του Δ.Σ..

Κατόπιν των ανωτέρω, η νέα σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου είναι η εξής:

Χρήστος Χασάνης, Πρόεδρος του Δ.Σ., Χημικός Μηχανικός Περιβαλλοντολόγος, Ειδικός Επιστήμονας

Δημήτριος Βαρέλης, Αντιπρόεδρος του Δ.Σ., Περιφερειακός Σύμβουλος, ως εκπρόσωπος της Περιφέρειας Ηπείρου (Π.Ε. Άρτας), με αναπληρωτή τον Κωνσταντίνο Παπαδημητρίου Περιφερειακό Σύμβουλο.

Καλλιόπη (Κέλλυ) Καραμάνη, Γραμματέας του Δ.Σ., Περιφερειακός Σύμβουλος, ως εκπρόσωπος της Περιφέρειας Ηπείρου (Π.Ε. Ιωαννίνων), με αναπληρώτρια την Βασιλική Μπούμπα, Περιφερειακή Σύμβουλο.

Κατερίνα Στυλογιάννη, Μέλος του Δ.Σ., ΠΕ Περιβάλλοντος, υπάλληλος στη Διεύθυνση Προστασίας Βι-

οποικιλότητας, Εδάφους και Διαχείρισης Αποβλήτων του ΥΠΕΝ, ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, με αναπληρωτή τον Γιάννη Μητσόπουλο του Δημητρίου ΠΕ Διοικητικού - Οικονομικού, υπάλληλο στη Διεύθυνση Προστασίας Βιοποικιλότητας, Εδάφους και Διαχείρισης Αποβλήτων του ΥΠΕΝ.

Χρήστος Γακόπουλος, Μέλος του Δ.Σ., Περιφερειακός Σύμβουλος Εκπρόσωπος Περιφέρειας Θεσσαλίας (Π.Ε. Τρικάλων) με αναπληρωτή τον Απόστολο Κολίτσα Περιφερειακό Σύμβουλο.

Αθανάσιος Μπαζούκας, Μέλος του Δ.Σ., Δασοπόνος, ως εκπρόσωπος των Μη Κυβερνητικών Περιβαλλοντικών Οργανώσεων με αναπληρωτή τον Κουτή Βαίο, Δασοπόνο.

Μαρίνος Γαρνέλης, Μέλος του Δ.Σ., Δήμαρχος Κεντρικών Τζουμέρκων, ως εκπρόσωπος του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων, με αναπληρωτή τον Φώτιο Χαχούλη, π. Αντιδήμαρχο Κεντρικών Τζουμέρκων.

Κωνσταντίνος Τζαφέας, Μέλος του Δ.Σ., Δήμαρχος Μετσόβου, ως εκπρόσωπος της ΠΕΔ Ηπείρου, με αναπληρωτή τον Βασίλειο Βλέτσα, Δημοτικό Σύμβουλο Δήμου Ιωαννίνων.

Κωνσταντίνος Μαράβας, Μέλος του Δ.Σ., Δήμαρχος Πύλης, ως εκπρόσωπος της ΠΕΔ Θεσσαλίας, με αναπληρωτή τον Δημήτριο Βουρλίτη, Δημοτικό Σύμβουλο Καλαμπάκας, Αντιδήμαρχο τεχνικών έργων.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Κική Βασ. Τάτση και
Ανθή Κων. Χριστοδούλου.

**Σπυριδούλα Χρ.
Παπαθεοδώρου
Δικηγόρος**

Σαλαμάγκα 2, 45.332 -
Ιωάννινα
Τηλ.: 26510-28008 Fax:
26510-76200
Κιν.: 6932-190770 •
email: roulapa@hol.gr

10° ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΡΑΧΘΕΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ 2016 ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΣΚΟΥΠΑΣ ΑΡΤΑΣ

Κυριακή 07/08/2016 Μουσική Συναντία με τραγούδια γνωστών Ελλήνων δημιουργών (Χατζηδάκης, Θεοδωράκης, Σαββόπουλος, Μουζάκης, Κατσαρός κ) από την περίφημη **Μπάντα του Πολεμικού** μας **Ναυτικού** (45 Ένστολοι μουσικοί και τραγουδιστές).

Η ηρωική μπάντα του Πολεμικού ναυτικού για πρώτη φορά στα Τζουμέρκα.

Δευτέρα 08/08/2016 «Τα χρόνια του φιδιού-Λιπασάνο-ρες»: Ιστορικό μυθιστόρημα του Δ. Βαρβαρήγου με αναφορά στο θρύλο του πολέμου της Τροίας και την Ιλιάδα, σε σκηνοθεσία Κατερίνας Μαντέλη.

Τρίτη 09/08/2016 «Ο μάγος του Οζ»: Φαντασμαγορικό παραμύθι για μικρούς και μεγάλους φίλους από το θίασο Έκφραση.

Τετάρτη 10/08/2016 «Ο Ματωμένος Γάμος» του Φρεντερίκο Γκαρθία Λόρκα από το θίασο Έκφραση.

Πέμπτη 11/08/2016 «Ο Πλούτος» του Αριστοφάνη. Μία κωμωδία του μεγάλου μας **Αριστοφάνη** διασκευασμένο για όλη την οικογένεια από το θίασο Λαμπιόνι Θεσσαλονίκης της Αννίτας Γκαϊτατζή.

Παρασκευή 12/08/2016 «Γλυκιά και Αλησμόνητη Ιωνία»: Μουσικά χορευτικά και θεατρικά δρώμενα με αναφορά στην Ρωμανία και στην κοσμοπολίτικη Σμύρνη από το μορφωτικό πολιτιστικό σύλλογο Ροδίτη Σερβίων Κοζάνης και από το μορφωτικό πολιτιστικό σύλλογο Σμυρναίων-Μικρασιατών Βαθύλακκου Θεσσαλονίκης

ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΗΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ 21:00
ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΓΝΑΝΤΙΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ

ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2016

- 4 έως 8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ στο γυμνάσιο Αγνάντων ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ 5 Χ 5. ΩΡΑ 17.00
- 6 έως 8 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ στο γυμνάσιο Αγνάντων ΒΟΛΕΪ Γυναικών. ΩΡΑ 17.00
- 7 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ στην πλατεία αγίου Γεωργίου ΑΘΛΟΣ JUNIOR ΤΡΕΞΙΜΟ. ΩΡΑ 10.00
- 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ στην πλατεία Κοιμήσεως Θεοτόκου ΤΟΥΡΝΟΥΑ ΤΑΒΛΙ – ΠΙΓΚ ΠΟΓΚ. ΩΡΑ 10.00
- 9 έως 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ 11 Χ 11. ΩΡΑ 17.00
- 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗ στο γυμνάσιο Αγνάντων ΩΡΑ 9.00
- 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑ στο γυμνάσιο Αγνάντων. ΩΡΑ 10.00

ΜΑΡΙΑ Δ. ΚΟΡΟΜΗΛΑ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Σκουφά & Νόρμαν 18 Άρτα
Τηλ.: 6972 333244
E-mail: koromila.m@gmail.com

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ ΕΔΡΑ : ΑΓΝΑΝΤΑ ΑΡΤΑΣ

17 Μαΐου 2016

Αρ. Πρωτ 8.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Η Ιστορική και Λογογραφική Εταιρεία Τζουμέρκων (Ι.Λ.Ε.Τ.), στα πλαίσια των σκοπών και των δραστηριοτήτων της, θα πραγματοποιήσει τις ακόλουθες εκδηλώσεις κατά την διάρκεια του ερχόμενου καλοκαιριού.

- Σεμινάριο με τίτλο «Μεθοδολογία συλλογής Λογογραφικού υλικού» στο Πνευματικό κέντρο των Κτιστάδων, Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων Άρτας, στις 5 Αυγούστου 2016, ημέρα Παρασκευή και ώρα 10:00 με ομιλήτη τον Διδάκτορα του Παν. Ιωαννίνων Δημήτριο Ράπτη. Το σεμινάριο θα διεξαχθεί κατά την Συνάντηση των Υπεύθυνων και των μελών των Ομάδων Έρευνας της Ι.Λ.Ε.Τ. και θα περιλαμβάνει παρεμβάσεις και συζήτηση σχετικά με την πορεία καταγραφής και επεξεργασίας του λογογραφικού υλικού της περιοχής των Τζουμέρκων και Αν. Ξεροβουνίου, που έχει συγκεντρωθεί.

- την Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση της Ι.Λ.Ε.Τ την 7^η Αυγούστου 2016 ημέρα Κυριακή και ώρα 10:00 στο Γυμνάσιο Αγνάντων, Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων Άρτας, στην οποία θα παρουσιασθούν τα πεπραγμένα, θα γίνει συζήτηση και θα ακουστούν οι προτάσεις των μελών.

- την 4^η Συνάντηση του Θερινού Σχολείου Τζουμέρκων και Ν. Α. Πίνδου, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην Πλάκα του Δήμου Βορείων Τζουμέρκων, την περίοδο 22-27 Αυγούστου 2016 με θέμα «Νερό: φυσικό και κοινωνικό/πολιτισμικό αγαθό» σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας / Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Θα συμπράξουν ο Δήμος Βορείων Τζουμέρκων και ο Σύλλογος Προστασίας Αράχθου. Την χορηγία για την λειτουργία του την εξασφάλισε η Ι.Λ.Ε.Τ. από την εταιρεία ΔΕΛΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ Α.Ε. Η φετινή συνάντηση είναι αφιερωμένη στο Ιστορικό Γεφύρι της Πλάκας. Περισσότερες πληροφορίες για το Θερινό Σχολείο στην ιστοσελίδα: <http://extras.ha.uth.gr/tzoumerkai/>.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ι.Λ.Ε.Τ. απευθύνει στα μέλη και σε όλους τους Τζουμερκιώτες και φίλους κάλεσμα, για την συμμετοχή τους στις παραπάνω εκδηλώσεις

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ Ι.Λ.Ε.Τ.

ΠΑΙΔΙΚΑ ΕΝΔΥΜΑΤΑ LOLLIPOPS

Η χωριανή μας
MARINA ΓΕΩΡΓ. ΚΩΣΤΑΚΗ

οδός Φώτου Τζαβέλλα 3
πλησίον Ιπποκράτειου Διαγνωστικού Κέντρου
Τηλ. 26514-02239 – ΙΩΑΝΝΙΝΑ